

**ESITYS ETELÄ-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YM-
PÄRISTÖKESKUKSEN STRATEGISEKSI
TULOSSOPIMUKSEKSI 2010-2011**

30.12.2009

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	5
1. TOIMINTAYMPÄRISTÖN HAASTEET	7
2. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS	14
2.1. PAINOPISTE A: ALUEELLISEN KILPAILUKYVYN JA VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN	14
2.1.1. Toimintalinja A1: Taloudellisen tilanteen edellyttämät elvytystoimet	14
2.1.2. Toimintalinja A2: Yritystoiminnan uudistaminen	15
2.1.3. Toimintalinja A3: Aluerakenteen kehittäminen ja liikennejärjestelmien toimivuus	16
2.1.4. Toimintalinja A4: Maaseudun elinvoimaisuus ja elinkeinot	17
2.1.5. Toimintalinja A5: Osaaminen, koulutus ja kulttuuri	19
2.1.6. Toimintalinja A6: Väestön ikääntyminen ja työvoimapolitiikka	22
2.1.7. Toimintalinja A7: Maahanmuutto ja kotouttaminen	23
2.2. PAINOPISTE B: ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN	24
2.2.1. Toimintalinja B1: Kestävä yhdyskuntakehitys ja hyvä elinympäristö	24
2.2.2. Toimintalinja B2: Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen	25
2.2.3. Toimintalinja B3: Ympäristöhoito, suojelu ja tehokkuus	27
2.2.4. Toimintalinja B4: Luonnonsuojelu	29
2.2.5. Toimintalinja B5: Vesivarojen käyttö ja hoito	30
3. TOIMINNALLINEN TULOKSELLISUUS	31
3.1. PAINOPISTE C: ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSTEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	31
3.1.1. Toimintalinja C1: Toiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen	31
3.1.2. Toimintalinja C2: Yhteistyö maakunnan liittojen, AVI-virastojen ja muiden sidosryhmien kanssa	32
3.1.3. Toimintalinja C3: Johtaminen ja toimintakulttuuri	33
4. HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	35
5. RESURSSIT	36
6. MUITA HUOMIOITA	38
7. RAPORTOINTI JA SEURANTA	39

LIITTEET

Esitys toimintamääräaahoista 2010-2011, Liite 6

Esitys substanssimäärärahatarpeesta, Liite 7

Etelä-Pohjanmaan ELYn indikaattorikuvaus 2010-2011, Liite 8

ESIPUHE

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) strateginen tulossuunnitelma perustuu strategia-asiakirjassa asetettuihin yleisiin tavoitteisiin ja päämääriin sekä Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntaohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin. Asiakirjassa määritellään ELY-keskuksen toiminnan painopisteet, keskeiset toimintalinjat, yhteistyökysymykset sekä toimintamenojen määräraha-kehitykset ja arvio substanssimäärärahasta. Lisäksi siinä on esitys niistä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmiin sisältyvistä hankkeista, joiden toteuttamiseen ministeriöiden tulisi sitoutua.

Strategiseen tulosesitykseen on kirjattu ensisijaisesti niitä asioita, jotka kuuluvat keskuksen toimivaltaan ja joista sovitaan ohjaavien tahojen ja keskusten tulosneuvotteluissa. ELY-keskuksen joillekin vastuualueille voidaan lisäksi laatia sektoriministeriöiden kanssa toiminnallisia tulossopimuksia, joissa sovitaan seuraavan toimintavuoden tulostavoitteista ja tarvittavista voimavaroista.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen strategisen tulossopimusesityksen ovat laatineet ELY-keskukseen tulevat alueviranomaiset yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liittojen kanssa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueellinen muutosryhmä on koordinoitunut valmisteluprosessia. Muutosryhmässä ovat edustettuina Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan TE-keskusten, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liittojen, Vaasan tiepiirin, Länsi-Suomen ympäristökeskuksen sekä Länsi-Suomen lääninhallituksen Vaasan yksikön sivistisosaston ja liikenneosaston johto ja henkilöstö. Keski-Pohjanmaan liitto on kutsuttu muutosryhmän työskentelyyn mukaan 19.11.2009 alkaen.

ELY-keskuksen muutosryhmä asetti valmistelun johtoon johtoryhmän, jonka muodostivat muutosryhmässä mukana olevien tahojen johdon edustajat. Tulossuunnitelman valmistelu on tapahtunut yhteensä 16 työryhmässä, jotka ovat valmistelleet toimintaympäristön ja toimintalinjojen kuvaukset. Kaikilla muutosryhmässä mukana olevilla toimijoilla oli mahdollisuus nimetä edustajansa valmisteluryhmiin. Laajalla, kaikkiaan noin 100 henkilön voimin tehdyllä valmistelutyöllä, haluttiin varmistaa koko tulevan ELY-keskuksen asiantuntemuksen mukaan saaminen valmisteluun. Mittavalla poikkihallinnollisella valmistelulla pyrittiin myös sitouttamaan virastot tehdyn suunnitelman toimeenpanoon. Kun päätös Keski-Pohjanmaan suuntautumisesta etelään (2010) tuli tulosneuvottelun jälkeen, niin Keski-Pohjanmaata koskevat asiat on lisätty sopimukseen jälkikäteen.

Valmisteluryhmät tulevat toimimaan ELY-keskuksessa omien toimintalinjojensa toimeenpanon ohjaus- ja seurantaryhminä.

Strateginen tulossuunnitelma sisältää kaikki tulevan ELY-keskuksen kolme vastuualuetta. Ympäristö- ja luonnonvarojen sekä liikenne ja infrastruktuurin osalta toimintaympäristön kuvaus kattaa Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien alueet. Elinkeino- ja väestökehityksen sekä työllisyyden osalta kuvaus keskittyy Etelä-Pohjanmaan kuvaukseen. Pohjanmaan maakunnan kuvaus näissä asioissa sisältyy Pohjanmaan ELY-keskuksen tulossuunnitelmaan, koska toimivalta näiden asioiden kehittämisessä on Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Tulevalla Pohjanmaan ELY-virastolla tulee olemaan koordinoituvastuu molempien keskusten osalta maahanmuuttoa ja kalataloutta koskevilla osioilla, joten näiltä osin myös tulossuunnitelman valmisteluvastuu on ollut Pohjanmaalla. Lisäksi Pohjanmaan ELY-keskus tulee hoitamaan kirjasto-, liikunta- ja nuorisotilat myös Etelä-Pohjanmaan alueella.

Maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmat on laadittu samaan aikaan ELY-keskusten strategisten tulossopimusesitysten kanssa. Strategisella tulossopimuksella yhteensovitetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisen strategia-asiakirjan mukaisia tavoitteita sekä maakuntaohjelman mukaisia maakuntien tavoitteita.

Etelä-Pohjanmaan ELY-viraston strateginen tulossopimusesitys käsitellään Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien yhteistyöryhmissä ja maakuntahallituksissa. Etelä-Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmä ja maakuntahallitus käsittelevät suunnitelmaa kaikkien kolmen vastuualueen osalta. Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmä ja maakuntahallitus käsittelevät suunnitelmaa ympäristö- ja luonnonvarojen sekä liikenteen ja infrastruktuurin osalta. Maakuntahallitukset voivat antaa halutessaan esityksestä lausunnon ennen sen lähettämistä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Strategista tulosesitystä on käsitelty ELY-keskukseen tulevien virastojen yhteistoimintaelimissä, Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen neuvottelukunnassa sekä tulevan viraston epävirallisessa yhteistyöelimessä. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen näkemykset metsätaloutta koskevien asioiden osalta välittyivät alueellisen ELY-muutosryhmän ja suunnitteluun osallistumisen kautta.

Seinäjoella 30.12.2009

ETELÄ-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Antti-Jussi Oikarinen
Ylijohtaja

1. TOIMINTAYMPÄRISTÖN HAASTEET

Taloudellinen tilanne Etelä-Pohjanmaalla

Maailmanlaajuisella taantumalla on ollut erittäin voimakas vaikutus Etelä-Pohjanmaan talouteen ja työllisyyteen. Eri toimialojen yritysten suhdannenäkymät ovat olleet suhdannebarometreissa maan keskiarvoja synkempiä. Yritykset ovat reagoineet taantumaa nopeasti, josta seurauksena on ollut maan suhteellisesti voimakkaimmin kasvanut työttömien työnhakijoiden määrä. Etelä-Pohjanmaan TE-keskusalueen työttömyysprosentti on silti alhaisempi kuin maassa keskimäärin.

Talouden verkostoitumisen myötä vaikeuksiin ovat ajautuneet suurten vientiyrietysten lisäksi myös alihankintaketjujen osana toimivat pienet ja keskisuuret yritykset. Etelä-Pohjanmaan avainklustereiden metalli- ja rakennusteollisuuden näkymät ovat selvästi aikaisempaa haasteellisemmat, mikä on johtanut henkilöstöä ja tuotantoa koskeviin sopeuttamistoimiin. Kesän aikana myös palvelusektorin suhdannekuva ja kannattavuus on heikentynyt voimakkaasti, joten työllisyyden laskua on vaikea välttää palveluelinkeinoissakaan. Kannattavuuden ja rahoitusmahdollisuuksien heikentyessä myös investoinnit ovat yleisesti vähentyneet.

Lisääntyneet maksu- ja rahoitusvaikeudet pk-yrityssektorilla ovat erityisen huolestuttava ilmiö, mikä saattaa johtaa konkurssien yleistymiseen ja sitä kautta pysyviin työpaikkojen menetyksiin. Vaikka yleiskuva on synkkä, on huomattava, että kokonaistilanne on "mosaiikkimainen". Myös menestyviä yrityksiä löytyy joka toimialalta.

Elintarviketeollisuus ei ole kohdannut merkittävää kysynnän laskua, mutta taantuma ja kulutusrakenteen muutokset ovat heikentäneet toimialan kannattavuutta. Kysynnän putoaminen ja kulutusrakenteen muutos peruselintarvikkeita painottavaksi painaa ruuan hintaa alas, mikä heijastuu myös tuottajaintoihin. Tuotantokustannusten lasku, erityisesti energian ja lannoitteiden hintatason aleneminen, on tuonut kuitenkin pientä helpotusta tilanteeseen.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Etelä-Pohjanmaan työllisyysaste oli vuoden 2009 toisella neljänneksellä 65,7 %, mikä tarkoittaa lähes kolmen prosenttiyksikön laskua viime vuodesta. Työnvälitystilaston mukaan työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä oli kesäkuun lopussa 8461 henkeä, mikä on lähes 50 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Erityisen huolestuttavaa tilanteessa on nuorisotyöttömyyden voimakas lisääntyminen, joka vaatii tehokkaita ja mittavia toimenpiteitä. Työttömyysjaksot ovat pitkittymässä, mikä kasvattaa kiihtyvällä vauhdilla myös vaikeasti työllistettävien lukumäärää, ellei työvoimapolitiikan aktiivitoimenpiteitä kyetä lisäämään. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen elokuussa julkaiseman alue-ennusteen mukaan työllisyys- ja työttömyystilanteen kohenemisen arvioidaan tapahtuvan vasta vuoden 2011 aikana.

Henkilökohtaisesti lomautettujen osuus työttömistä työnhakijoista oli kesäkuussa 2009 lähes nelinkertainen viime vuoteen verrattuna. Lomautukset (henkilökohtaiset ja ryhmät) ja irtisanomiset ovat kohdistuneet pääasiassa metallituotteiden valmistukseen, koneiden ja laitteiden valmistukseen, rakentamiseen sekä sahatavaran ja huonekalujen valmistukseen. Tämän myötä miehistä on tullut työttömien työnhakijoiden enemmistö. Seinäjoen seutukunnassa sijaitsevien, toimialarakenteeltaan teollisuusvaltaisten, Kauhavan ja Kurikan työttömyysprosentti on noussut lomautusten ja irtisanomisten myötä suhteellisesti eniten.

Avointen työpaikkojen osalta kehitys on ollut selvästi laskusuunnassa. Kuukauden uusia avoimia työpaikkoja on ollut noin 35 % vähemmän kuin vuosi sitten. Erityisesti työvoiman kysyntä on vähentynyt teollisuuden, rakentamisen sekä kuljetuksen ja liikenteen ammattiryhmissä. Toisaalta työvoiman kysyntä on jatkunut kohtuullisena terveydenhuolto- ja sosiaalialalla, kaupan alalla sekä palvelutyössä. Taantumaa myötä työvoimapula on helpottanut (terveydenhuolto- ja sosiaalialaa lukuun ottamatta), mutta haasteet ovat edessä suhdanteiden kääntyessä nousuun.

Lisäksi heikkenevä kuntatalous muodostaa merkittävän haasteen, jonka vaikutukset säteilevät laajalle. Tulopohjan supistuessa kuntien on leikattava menojaan, mikä saattaa johtaa investointien jäädyttämiseen, vaikeuksiin hyvinvointipalvelujen tuottamisessa, henkilöstön lomautuksiin sekä ongelmiin erilaisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisessa.

Etelä-Pohjanmaan kilpailukyky ja talouskehityksen epävarmuus

Etelä-Pohjanmaalla pienten yritysten osuus yrityskannasta korostuu. Yritysten keskimääräinen henkilöstömäärä on selvästi koko maan lukua pienempi. Kiristynyt markkinatilanne on heijastunut nopeasti alueen alihankintaketjuihin, josta on ollut seurauksena ketjureaktio. Tilauskantojen tyrehtyessä ketjujen päihin sijoittuneet pienyritykset ovat joutuneet vaikeuksiin. Vaarana on, että taantumana menetetyt työpaikat häviävät, koska tuotantopaikat valikoituvat jatkossa entistä enemmän kustannustason ja markkinoiden läheisyyden perusteella. Vaikka suurien ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen avaisikin jatkossa työmahdollisuuksia työttömille työnhakijoille, on teollisuuden työvoimatarpeiden palaaminen taantumaa edeltävälle tasolle epävarmaa. Menestyäkseen yritysten on mietittävä kehittämistarpeitaan uudelleen. Tarvitaan uudenlaisia ja tehokkaampia tuotantomenetelmiä sekä uusia kumppanuusverkostoja ja markkina-alueita.

Alkutuotannon toimintaympäristön lisääntynyt epävarmuus näkyy lopettaneiden tilojen kasvavana määränä ja investointien vähenemisenä. Maidontuotannossa ongelmia aiheuttavat ylituotanto, laskusuunnassa oleva tuottajahinta, maitotaloustuotteiden lisääntynyt tuonti sekä kiristyneet maailmanmarkkinat. Maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen ja taloudellisen tilanteen heikkenemiseen varautuminen on ensiarvoisen tärkeää. Elintarviketeollisuuden raaka-aineen (vilja, liha ja maito) saannin varmistaminen on eräs suurista lähitulevaisuuden kysymyksistä Etelä-Pohjanmaalla.

Taantumana erityisen tärkeää on huolehtia työvoimapalvelujen kehittämisestä, sidosryhmäyhteistyöstä ja proaktiivisista toimintaperiaatteista. Tärkeää on myös huolehtia toimenpiteistä, joilla turvataan elinkelpoisten yritysten toimintaedellytykset ja kasvumahdollisuudet. Haasteeseen vastattiin toteuttamalla mittavat puhelinhaastattelut (n. 7 000 haastattelua) Yritysharavan avulla. Haastatteluiden tuloksena kertyi työpaikkojen ohella myös massiivinen määrä erilaisia palvelutarpeita ja tutkimustietoa. Yritysten palvelutarpeisiin vastaaminen on ollut jo itsessään suuri haaste, mutta haasteita on luvassa myös jatkossa. Tulosten perusteella esimerkiksi sukupolvenvaihdokset tai muut omistusjärjestelyt ovat lähivuosina ajankohtaisia lähes 15 prosentilla haastatelluista yrityksistä.

Osaamisen kehittäminen on taantumana erityisen tärkeää. Lomautetuille ja irtisanotuille on suunnattava työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, unohtamatta työmarkkinoille tulevien työnhakijoiden sekä työvoimaa rekrytoivien toimialojen koulutus- ja kehittämistarpeita. Talouskehityksen epävarmuus heijastuu myös koulutuskysymyksiin. Koulutuspanostusten suuntaaminen on haasteellista, koska taantumana jälkeisiä menestystarinoita ja kasvualoja on hankala tunnistaa. Kiristyneessä työmarkkinatilanteessa on huolehdittava myös avointen työpaikkojen tehokkaasta täyttämisestä, alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden tehostamisesta, sekä työmarkkinoilta syrjäytymisen ennaltaehkäisystä.

Etelä-Pohjanmaalla keskitytään ydinklustereiden (elintarvike, metalli- ja teknologiateollisuus, rakentaminen & asuminen, hyvinvointi) kilpailukyvyn parantamiseen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämiseen klustereiden rajapinnoilla. Näiden lisäksi panostetaan myös luovien alojen innovaatioympäristön kehittämiseen ja hajallaan olevan osaamispotentialin yhteen kokoamiseen. Panostuksia uusien yritysten synnyttämiseen tarvitaan, sillä yrityskannan uusiutuminen on viime vuosina ollut maan keskiarvoa hitaampaa. Starttirahoja koskeva kysyntä on edelleen kohtuullista, joten halukkuutta yrittäjyyteen löytyy. Ongelmana pidetään kuitenkin sitä, että yrityksiä syntyy pääasiassa perinteisille toimialoille, joilla kilpailu on kovaa. Myös yritysten kasvutahdissa on havaittavissa polarisoitumista menestyjiin ja taantujiin, johon heijastuu yritysten eriasteiset panostukset toimin-

tansa kehittämiseen. Potentiaalisten kasvuyritysten tunnistaminen ja kasvuyritysten määrän kasvataminen ovat tärkeä päämäärä, johon liittyy olennaisesti myös yrityspalveluverkoston kehittäminen.

Etelä-Pohjanmaalla on viime vuosina panostettu voimakkaasti innovaatorakenteen kehittämiseen. Seinäjoen yliopistokeskus, ammattikorkeakoulu, alueen yritykset, teknologiakeskukset sekä osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmat ovat kehittäneet innovaatiotoiminnan edellytyksiä. Innovaatiojärjestelmän haasteena on yritystoiminnan ja tutkimustoiminnan nopea kansainvälistyminen sekä luotujen rakenteiden jatkuvuuden turvaaminen tuloksellisen toiminnan kautta. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulukonsortion kehittämisellä luodaan pitkäjänteisyyttä nykyiselle projektirahoituksella toteutetulle yliopistojen tutkimus- ja kehittämistyölle. Samalla vahvistetaan korkeakoulujen toiminnan kytkeytymistä Etelä-Pohjanmaan osaamisen painopistealueille.

Suora kansainvälinen kilpailu, eriasteinen verkottuminen ja yritysten ketjuuntuminen omistusjärjestelyjen kautta eivät ole lähitulevaisuudessa vähenemässä. Tärkeää on panostaa toimintamalliin, jossa edistetään alueen t&k-toimintaa sekä luodaan alueen pk-yrityksille mahdollisuuksia panostaa kehitystyöhön ja ottaa käyttöön uusia innovaatioita. Tulevina vuosina tutkimus- ja kehittämisspanostuksia on suunnattava tehokkaasti myös energiasektorin kehittämiseen ja bioenergiapotentiaalin hyödyntämiseen.

Logistiikka ja liikennejärjestelmät Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla

Hyvä liikenneinfrastruktuuri ja toimivat liikenneyhteydet vaikuttavat ihmisten jokapäiväiseen liikkumiseen, tuotteiden kuljettamiseen sekä yritysten sijoittumiseen ja alueella pysymiseen. Liikenne kytkee yhteiskunnan toiminnot yhteen ja siksi liikennejärjestelmän laatu vaikuttaa suoraan hyvinvointiin ja talouteen. Toimiva liikennejärjestelmä ja hyvä saavutettavuus on alueiden kilpailukyvyyn keskeinen edellytys. Henkilöliikenteessä matka-ajan lyheneminen tehostaa liikematkoja ja helpottaa myös alueiden ja kuntien verkottumista palvelujen tuottamiseksi. Tieliikenteen osuus tavarakuljetuksista on 68 prosenttia ja henkilöliikenteestä 93 prosenttia.

Talouden taantuma on heijastunut myös tieverkolle. Tällä hetkellä raskas liikenne on vähentynyt Suomessa 17 % ja kaikkien kolmen maakunnan alueella 8 %. Mikäli kysyntä lähtee kotimaassa ja vientikohdemaissa nopeaan nousuun, tulee tämä näkymään raskaan liikenteen merkittävänä lisäaantymisenä.

Tienpidon kustannustason kohoaminen ja supistuneet rahoituskehyykset tuovat haasteita, joilla on laajat vaikutukset. Tieverkon rapistumisen lisäksi seurauksena on muun muassa elinkeinoelämän tarpeita tukevien investointien ja työllisyyttä tukevien hankkeiden väheneminen, työmatkaliikenteen olosuhteiden heikkeneminen, sekä ongelmat puuhuollon turvaamisessa. Käynnissä olevalla hallituskaudella toteutettavat kehittämishankkeet [Sepänkylän (Vaasa, Mustasaari) ja Seinäjoen itäinen ohikulkutie] tarjoavat kuitenkin työmahdollisuuksia ja alueellista kehittämispotentiaalia.

Perustienpidon rahoituksella pyritään hoitamaan ja ylläpitämään ylempi asteiset maantiet pintakunnoltaan nykyisessä tasossa. Ylläpitoa tehdään viime vuosien tapaan tarpeeseen nähden kevyillä toimenpiteillä. Vähäliikenteisen tieverkon kuntoa ei pystytä parantamaan lukuun ottamatta muutamia puuhuollolle tärkeimpiä tieosuuksia. Tilanne aiheuttaa erityishaasteen, koska kaikkien kolmen maakunnan alueella on laaja alemmanasteinen tieverkko, jonka kunto vaikuttaa ratkaisevasti elinkeinoelämän menestymismahdollisuuksiin.

Yhteisenä haasteena ELY-keskuksella on lähivuosina rahoituksen turvaaminen myös alemmalle tieverkolle sekä teiden rakenteellisen kunnan ja siltojen kunnan turvaaminen. Elinkaaren päähänsä tulleet tiet kaipaavat kiireesti rakenteen parantamista ja siltojen kunnan heikkeneminen vaikuttaa jo lähiaikoina siltojen painorajoitusten lisääntymiseen. Lisäksi vanhentuneen liikenneympäristön nykyaikaistaminen sujuvaksi ja kaikille liikkujille turvallisiksi käy yhä vaikeammaksi investointivarojen

edelleen supistuessa. Nykyisellä rahoitustasolla alueellisia investointeja toteutetaan entistä vähemmän.

Suomelle liikennejärjestelmä on tärkeä kilpailutekijä, koska maa on laaja ja kuljetusetäisyydet pitkiä. Yritysten kilpailukykyyn kannalta tärkeää on logistiikkakulujen optimointi ja hyvä logistiikkainfrastruktuuri puolestaan houkuttelee alueelle yrityksiä ja toimijoita. Tämä luo tulevalle ELY-keskukselle haasteita reagoida nopeasti muuttuviin tarpeisiin mm. kaavoituksen ja infrastruktuurin rahoituksen ja rakentamisen myötä.

Etelä-Pohjanmaan valta- ja kantateitä koskeva logistiikkaselvitys on käynnistymässä koskien maankäyttöä sekä logistiikkakysymyksiä. Selvityksessä tutkitaan, missä logistiikan solmupisteet sijaitsevat sekä pohditaan logistiikkapalvelujen optimointia. Käynnistyvä selvitys antaa maakuntaliitolle eväitä maakuntakaavan tarkistamiseen, ja keskus saa puolestaan priorisoidun toimenpideohjelman. Kunnat saavat selvityksestä informaatiota, jota voidaan hyödyntää yleis- ja asemakaavojen laadintaprosesseissa. Logistiikkaselvitys valmistuu vuoden 2010 loppuun mennessä. Myös Vaasan seudulla on käynnistynyt mittava kaikki liikennemuodot yhdistävä logistinen hankekokonaisuus. Keski-Pohjanmaan logistiikan kehittämistarpeet ja hankkeet on esitetty Pohjois-Suomen logistiikkastrategiassa (2006).

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus aloittaa strategiakaudella liikennejärjestelmäsuunnitelmien uudistamistyön yhdessä alueen maakuntien liittojen kanssa. Uudistuksessa huomioidaan toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja liikennejärjestelmätyön uudet painotukset.

Liikenneyhteyksien kehittämisessä on huomioitava myös muut liikennemuodot, unohtamatta tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Toimialueen liikenneyhteyksien kannalta merkittävä rakennushanke on meneillään Seinäjoen ja Oulun välisellä rataosuudella. Uudistus palvelee niin henkilö- kuin tavaraliikennettäkin. Rataliikenteen ohella myös satamien toimintakapasiteettiin on kiinnitettävä huomiota. Esimerkiksi Kokkolan satamalla tulee olemaan merkittävä rooli Pohjois-Suomen kaivosteollisuuden malmikuljetuksissa. Ilmaliikenteen osalta voidaan todeta, että toimialueen maakunnissa toimivien kansainvälistyvien lentoasemien toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen on tärkeää.

Väestönkehitys, maahanmuutto ja aluerakenteen muutokset Etelä-Pohjanmaalla

Väestön ikääntyminen, muuttoliikkeet ja näiden myötä työvoiman saatavuus muodostavat työmarkkinoille merkittävän haasteen koko ELY-keskuksen toimialueella. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työmarkkinoilta poistuvien määrä ylittää työmarkkinoille tulevien määrän Etelä-Pohjanmaalla seuraavan kahden vuosikymmenen ajan. Suurimmillaan työkään tulevien ja työiästä poistuvien ikäluokkien erotus on ensi vuosikymmenen alussa. Etelä-Pohjanmaan työvoiman määrän arvioidaan vähentyvän noin 1000 hengen vuosivauhtia aikavälillä 2010–2030. Taantumien ennakoituaan kasvattavan eläkkeelle siirtyvien volyyymiä, mikä luo lisähaasteita työmarkkinoiden toimivuudelle, erilaisten investointien toteuttamiselle ja aluetalouden elpymiselle.

Pidemmällä aikavälillä tilanteen kompensoimiseksi tarvitaan työurien jatkuvaa pidentymistä. Tämä edellyttää sekä nuorten varhaista työelämään integroitumista että ikääntyneiden työssä jaksamisen kohentamista. Tärkeää on myös toteuttaa alueen elinkeinoelämän tarpeet tunnistavaa työvoiman hankintastrategiaa sekä edistää maahanmuuttajien työllistymistä ja kotouttamista. Työperäinen maahanmuutto on yksi konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen keino tulevaisuuden työvoimatarpeen tyydyttämiseksi.

Etelä-Pohjanmaan väkiluku oli 193 511 vuoden 2008 lopussa. Väkiluku väheni noin 300 hengellä edellisvuodesta. Etelä-Pohjanmaan väestön maltillinen väheneminen on ollut pitkäaikainen ilmiö. Tilannetta heikentää erityisesti nuorten/opiskelijoiden poismuutto suuriin yliopistokaupunkeihin, mikä ilmenee selkeänä muuttotappiona 15–29-vuotiaiden ikäryhmissä. Keski-Pohjanmaan väkiluku oli

71 029 henkeä ja vuoden aikana väestö kasvoi 65 hengellä. Pohjanmaalla väkiluku oli 175 958 vastaavana ajankohtana. Vuoden aikana kasvua tapahtui noin 1 000 hengellä ja kasvun ennakoitaan jatkuvan myös lähivuosina.

Maahanmuutto on puolestaan ollut Etelä-Pohjanmaalla voitollista 80-luvun alkuvuosista lähtien, mutta ulkomaan kansalaisten osuus (0,8 %) väestöstä on edelleen alhainen. Maahanmuuttajien määrä on Etelä-Pohjanmaalla noussut vuosien 2007 ja 2008 aikana huomattavasti. Vuoden 2006 lopussa Etelä-Pohjanmaalla asui 1 149 ulkomaankansalaista ja vuoden 2008 lopussa 1 575. Kasvua oli 426 henkilöä. Kasvu selittyy työperäisen maahanmuuton voimistumisella. Maahanmuutto on merkittävä tekijä myös Keski-Pohjanmaan maltillisessa väestönkasvussa. Pohjanmaan maakunta on puolestaan yksi maan kansainvälisimmistä maakunnista. Vuonna 2008 ulkomaan kansalaisten osuus Pohjanmaan väestöstä oli 3,2 prosenttia. Pohjanmaan väestönkasvussa maahanmuuttajien rooli on merkittävä.

Taantumien seurauksena Etelä-Pohjanmaan ulkopuolelle suuntautuva muuttoliike sekä maahanmuutto todennäköisesti hiipuvat. Toisaalta talouden noususuhdanteen alkaessa tilanne maan sisällä saattaa muuttua hyvinkin nopeasti, mikäli aluetaloudet elpyvät taantumasta eri tahdissa. Erityisesti nuoret työnhakijat ”imaistaan” helposti suuriin kasvukeskuksiin, joissa työmahdollisuudet todennäköisesti paranevat nopeammin.

Väkiluvun väheneminen, aikavälillä 2006–2020, on Tilastokeskuksen trendilaskelmien mukaan voimakkainta Järviseudulla sekä osissa Suupohjaa. Harvaan asutuilta seuduilta muuttavat pois etupäässä nuoret, naiset ja koulutetut. Väestörakenteen voimakas vinoutuminen Etelä-Pohjanmaan reuna-alueilla asettaa haasteita elinkeinoelämän kehittymiselle sekä palveluiden ylläpitämiselle. Toisaalta nähtävissä on väestön selkeä keskittyminen Seinäjoelle ja sen ympäryskuntiin, mikä saattaa hillitä maakunnasta ulos suuntautuvaa muuttoliikettä. Samansuuntainen keskittymiskehitys on ilmeistä myös Keski-Pohjanmaalla (Kokkola) ja Pohjanmaalla (Vaasa ja Pietarsaari).

Etelä-Pohjanmaan väestötiheys vuonna 2008 oli 14,4 henkeä nelikilometriä kohden, mikä on koko maan tasoa (17,5) alhaisempi. Etelä-Pohjanmaan korkeimmat väestötiheydet ovat Seinäjoella (39,3), Ilmajoella (20,2) ja Lapualla (19,3), mikä osaltaan heijastaa maakuntakeskuksen vetovoimaa.

Väestön koulutustaso on Etelä-Pohjanmaalla alhaisempi kuin valtakunnan tasolla. Perusasteen jälkeisiä tutkintoja suorittaneita oli Etelä-Pohjanmaalla 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuoden 2007 lopulla 61,1 prosenttia, kun koko maassa osuus oli 64,8 prosenttia. 20 vuotta täyttänyttä väestöä koskeva koulutustasoindeksi (270, [2,7 vuotta]), eli perusasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti, oli myös koko maan tasoa (315) alhaisempi. Koulutustaso on kuitenkin tasaisesti kasvamassa nuorten ikäluokkien kouluttautumisen myötä.

Väestökehityksen ja aluerakenteen muutokset tuovat haasteita myös koulutuksen järjestäjille. Kasvavilla seuduilla kouluyksiköt ovat kasvamassa, kun tavoitellaan tehokkuutta ja tuottavuutta. Toisaalta harvemmin asutuilla seuduilla koulutuksen (peruskoulu; lukio; ammatilliset oppilaitokset) saavutettavuus heikkenee. Kouluverkkoa ja sen tarkoituksen mukaisuutta arvioitaessa olisi kyettävä varmistamaan, ettei koulutuspalvelujen saavutettavuudessa ja laadussa synny kohtuutonta eriarvoisuutta. Maahanmuuton lisääntyminen tuo myös omat haasteensa, jotka liittyvät mm. aikuiskoulutuksen kehittämiseen, maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen ja monikulttuurisuuden lisääntymiseen oppilaitosten arjessa.

Elinympäristön laadulla ja viihtyisyydellä on yhä suurempi merkitys kansalaisille. Toimivien koulutuspalveluiden lisäksi vetovoimaisuutta voidaan lisätä tarjoamalla mahdollisimman tasapuolisesti erilaisia vapaa-ajanvietto- ja harrastusmahdollisuuksia. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan haasteena on yhteiskunnan kulttuurisen perustan vahvistaminen, kansalaisten kulttuuriin osallistumisen ja hyvinvoinnin edistäminen, sekä kulttuurin taloudellisten vaikutusten vahvistaminen.

Ilmastonmuutos, energia & ympäristö Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla

Ilmastomuutoksen kannalta keskeistä on vähentää hiilidioksidipäästöjä, mikä edellyttää kattavia investointeja energian tuotannon uudelleen järjestämiseksi ja tehostamiseksi. Energian tuotannossa omavaraisuusastetta on kohennettava ja riippuvuutta fossiilisilla polttoaineilla tuotetusta energiasta on kyettävä vähentämään. Painopistettä on siirrettävä enenevässä määrin uusiutuviin lähteisiin. Bioenergia sekä tuuli- ja aurinkoenergia ovat alueelle luontevimmat vaihtoehdot. Bioenergian osalta toimialueen metsäenergian potentiaali on merkittävä, joten puun osuuden lisääminen energian tuotannossa on luonnollisesti tärkeä tavoite. Valtakunnallisissa alueidenkäytön tavoitteissa tehtyjen linjausten mukaisesti bioenergian ja tuulivoiman käyttöä tulisi lisätä huomioiden muut intressit ja alueidenkäyttömuodot.

Uusiutuvan energian hinnan on kuitenkin saavutettava parempi kilpailukyky, jotta sen käyttöönotto on myös taloudellisesti kannattavaa sekä yrityksille että yhteisöille. Uusiutuvan energian käytön laajamittainen lisääminen edellyttää mittavia investointeja lisäkapasiteetin rakentamiseksi. Investoinnit eivät toteudu pelkästään markkinavetoisina hankkeina, vaan niiden rakentaminen edellyttää alueellisten toimijoiden vahvaa sitoutumista ja laajapohjaista verkostoitumista, sekä uudenlaisia kannustimia ja tukijärjestelmiä. Energia-asioissa on saatava aikaan tiivistä yhteistyötä Pohjanmaan vahvan energiateknologiaklusterin sekä Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla sijaitsevien energia-alan toimijoiden välillä.

Tienpidon välittömät vaikutusmahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ovat pienet verrattuna muihin, suoraan liikenteeseen ja ajoneuvoihin kohdistuviin toimiin. Nykyisellä rahoitustasolla toteutettavilla investoinneilla ei kyetä olennaisesti vähentämään autoliikennettä tai parantamaan liikenteen energiataloutta.

Ilmastonmuutos vaikuttaa liikenneympäristöön ja liikenneväylien kunnossapitoon. Lämpimät talvet säävaihteluineen lisäävät tarvetta torjua liukkaita tieverkolla erityisesti rannikon tuntumassa. Tehostettua talvihoitoa vaativa alue laajenee ilmaston lämmitessä sisämaahan päin. Tienpidon toimin ilmastomuutosta pyritään hillitsemään liikenteen sujuvuutta parantamalla ja joukkoliikenteen ja kevyenliikenteen käyttöä lisäämällä. Tienpidollisesti tämä tarkoittaa joukkoliikenteen ja kevyenliikenteen käytön mahdollistamista ja turvaamista. Tämä on eritoten liikennejärjestelmätason kysymys, jossa ELY-keskuksella on ratkaiseva rooli yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Valitettavasti erityisesti kevyenliikenteen tarpeita on huomattavasti enemmän kuin nykyrahoituksella pystytään toteuttamaan.

Alueidenkäytön osalta ilmastomuutoksen hillinnässä haasteena on yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja sitä kautta liikennetarpeen ja energiankulutuksen pienentäminen sekä uusiutuviin energialähteisiin perustuvan energiantuotannon yhteensovittaminen muuhun alueidenkäyttöön. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti mm. tuulivoiman sijoittumista tulisi tarkastella maakunta-kaavoituksen yhteydessä. Pohjanmaan alueella on käynnistynyt tuulivoimaa käsittelevä maakunta-kaavan vaihekaava. Ilmastomuutokseen sopeutumisessa tärkeimpänä haasteena on tulvavaara-alueiden huomiointi alueidenkäytössä.

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella alueidenkäytölle tuo merkittävän haasteen kuntarakenteessa tapahtuneet suuret muutokset sekä tehdyt järjestelyt kuntien välisessä palvelutuotannossa (PARAS-hanke). Pohjanmaan alueella muutokset ovat olleet pienempiä. Uusien aiempaa suurempien kuntien alueidenkäytön uusia linjauksia olisi kyettävä luomaan. Laaja-alaisten yleiskäyttävien tarkastelujen tarve on monilla alueilla ilmeinen.

Vesivarojen käytössä ja hoidossa lähivuosien haasteena on vesistöjen aiheuttamien ääri-ilmiöiden haitallisten vaikutusten minimointi. Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla taajamien ja asutuksen keskittyminen vesistöjen läheisyyteen lisää vesistöjen aiheuttamia riskejä. Tilanteen pahentumista voidaan hillitä mm. oikeilla maankäytöllisillä ratkaisuilla. Tulvaherkkyys on merkit-

tävä alueellinen ominaisuus. Maakunnissa on viimeisen 50 vuoden aikana toteutettu valtakunnan mittavimmat tulvasuojelutyöt. Veden korkeuksia ja vesistöjen virtaamia säännöstelevät vesistöraakenteet vaativat ikääntyessään jatkuvaa ylläpitoa ja ajanmukaistuksia.

Valtioneuvostossa vuoden 2009 lopussa hyväksyttävien vesienhoitosuunnitelman toteuttaminen ja vesien hyvän tilan saavuttaminen on merkittävä haaste. Maakuntien joet ja vähät järvet ovat pääosin välttävissä kunnossa. Lisäksi myös rannikko- ja pohjavesien hyvä tila on uhattuna. Erityisen vaikeasti ratkaistava ongelma on valuma-alueen maaperästä johtuva happamoituminen varsinkin joki- vesistöissä ja suistoalueilla, mikä rajoittaa mm. kalatalouden hoitoa ja kehittämistä. Alueen maa- ja metsätalouden aiheuttama kuormitus on voimakasta. Vesistöjen tilan parantaminen edellyttää monipuolisia kunnostustoimia sekä valuma-alueilla että varsinaisissa vesistöissä. Vesien hyvän tilan saavuttaminen edellyttää laajaa yhteistyötä ja riittävää rahoitusta.

Vesihuollossa lähivuosien merkittävimpiä haasteita ovat haja-asutuksen jätevesien käsittelyn järjestäminen ja vesihuollon varmuuden parantaminen. Tarve valtion vesihuollon rahoitustukeen on toimialueella moninkertainen käytössä oleviin avustuspäärahoihin verrattuna. Merkittävä osa asutuksesta on nykyisten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla puutteellisen kiinteistökohtaisen jätevesienkäsittelyn varassa. Liittymisprosentti viemäreihin on Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla ja maan heikoin. Vesihuoltorakenteiden ja vesihuoltohenkilöstön ikääntyminen sekä ilmaston äärevöityminen lisäävät vesihuollon varmuuteen liittyvien toimenpiteiden toteuttamisen tärkeyttä. Alueen yhdyskuntien vedenhankinta perustuu pääosin pohjaveden käyttöön. Pohjaveden laadun ja määrän turvaamiselle tuo lisähaasteita alueella olevien pohjavesiesiintymien geologinen rakenne, alueille jo sijoittuneet toiminnot sekä vanhojen jälkihoitotoimenpiteitä vailla olevien maa-aineksennottopaikkojen määrä ja pohjavedenpinnan alapuolelle ulottunut maa-aineksen otto.

Ympäristönsuojelussa pääpaino on ympäristönsuojelu- ja vesilain laillisuusvalvonnassa. Ympäristönsuojelulain tarkoittamien yli tuhannen valvontakohteen määrä on valtakunnallisesti suurin. Rannikolle on keskittynyt suurteollisuutta ja energiantuotantoa. Merialueella on n. 30 kalankasvatusta ja sisämaassa on elintarviketeollisuuden suuryksiköitä. Koko toimialueella on huomattavan paljon pientä ja keskisuurta teollisuutta, kuten metalli-, elektroniikka-, elintarvike-, huonekalu- ja nahkateollisuutta. Alueelle on leimallista vahva maatalous ja siihen liittyvä tilakokojen kasvaminen. Turvetuotantoalueita on lukumääräisesti kaikkein eniten Suomessa ja valtaosa Suomen turkistarhoista. Yhdyskuntien jätehuollon hoitavat viisi alueellista jätehuoltoyhtiötä. Mustasaaren kuntaan on suunnitella kuuden alueellisen jätehuoltoyhtiön yhteinen jätteenpolttolaitos. Tyypillisiä vesilain tarkoittamia valvontakohteita ovat ruoppaukset ja pienehköt vesirakentamishankkeet, joita on erityisesti Pohjanmaan maankohoamisrannikolla.

Luonnonsuojelussa on tärkeää, jotta suojelualueita on riittävästi ja niiden edustavuus alueellamme on taattu. Varattujen alueiden suojeluverkostoa täydennetään aiempien, toteuttamisen osalta päätymässä olevien suojeluohjelmien sekä uuden, vuoteen 2016 asti ulottuvan METSO2-ohjelmaesitysten pohjalta. Alueidenkäytön suunnittelussa konfliktit lajisuojelukysymyksissä ja lain soveltamisessa ovat lisääntyneet. Lisäksi ratkaistavia kysymyksiä on saariston, sisämaajärvien ja asuinympäristöjen eri kolonialajeissa sekä uhanalaisten lajien suojelua ja alueiden rajaamista koskevissa asioissa. Huomiota on kiinnitettävä myös luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, mikä edellyttää luonnonvarojen käyttö- ja suojeluintressien yhteensovittamista, sekä erilaisten toimijoiden välistä yhteistyötä luonnon monikäytön ja ympäristötietoisuuden edistämiseksi.

Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan ja väestörakenne, kaksikielisyys, koulutustaso ja elinkeinorakenne vaikuttavat oleellisesti alueen ympäristösektoriin. Alueella on monipuolinen ja arvokas luonto sekä rikas kulttuuriympäristö. Hyvä esimerkki alueen luonnosta on Merenkurkun saaristo, joka on vuonna 2006 hyväksytty Unescon maailmanperintöluetteloon ja on Suomen ensimmäinen luonnonperintökohde.

2. YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

2.1. PAINOPISTE A: ALUEELLISEN KILPAILUKYVYN JA VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

2.1.1. Toimintalinja A1: Taloudellisen tilanteen edellyttämät elvytystoimet

Strategiset tavoitteet

Tavoitteenasettelun lähtökohtana ovat paitsi nykyisen taloudellisen tilanteen luomat haasteet, myös opit ja kokemukset edellisestä lamasta. Elvytystoimilla olisi pystyttävä vastaamaan

1. Sillanrakennuksesta elinkelpoisille yrityksille taantuman yli huolehtimalla yritysten ja niiden työntekijöiden kehittämisedellytyksistä ja vahvistamalla tulevaa kasvua tukevaa houkuttelevaa elin- ja innovaatioympäristöä.
2. Työttömyyden kasvun katkaisemisesta tulevan noususuhdanteen edellytysten varmistamiseksi torjumalla erityisesti nuorisotyöttömyyden kasvu ja syrjäytyminen

Keskeiset toimenpiteet

Toimenpiteiden jalkauttamisessa proaktiivinen toimintatapa on määräävä. Hyödynnetään koko kumppanuusverkostoa. Etelä-Pohjanmaalla on toteutettu laaja Yritysharava –projekti, jonka tuloksena on kartoitettu taantuma-ajan yritysten erilaisia kehittämistarpeita:

Yritystoimintaa tukevista toimenpiteistä keskeisiksi nousevat rahoitukselliset toimenpiteet (tuottavuus, T&K), liiketoimintaosaamisen (talous-) kehittäminen ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen. Yritysten kehittämistyön kärki suunnataan taantuman runtelemien alihankintaketjun loppupäähän sijoittuvien yritysten toiminnan monipuolistamiseen.

Yritys- ja elinympäristöjen vahvistaminen edellyttää elinkeinotoiminnan ja asumisviihtyvyyden perusedellytyksistä (vesihuolto, maantiet, rautatiet, laajakaista) huolehtimista. Tie-, ympäristö- ja vesistöhankeet paitsi elvyttävät työllistämällä, myös parantavat alueen houkuttelevuutta tulevaisuudessa. Toimivat vesihuoltopalvelut ovat perusedellytys lähes kaikelle toiminnalle. Ja erityisesti jätevesiviemäroinnin laajennuksella luodaan perusedellytyksiä elinkeinoelämälle ja asutukselle toimia.

Taantuman jälkeisestä, uuden kasvun innovaatioympäristöstä, pyritään löytämään uusia, tulevaisuuden kasvun moottoreita mm. pohjalaismaakunnille vahvoista energia- tai ympäristöosaamisista, joita alueella jo tunnistetaankin.

Merkittävät kehittämishankkeet

Lähivuosina tuetaan ja aktivoidaan rakennemuutosaluestatuksen omaavien seutujen ja muiden vastaavaan tilanteeseen ajautuneiden alueiden kehittämistä niiden omien suunnitelmiensa pohjalta (Kaskisten kaupunki ja Suupohja, erityisesti Teuva, Kuusiokunnat, Kurikka, Kauhava).

PROTEK-hankeessa tavoitteena on suhdannetaantuman negatiivisten vaikutusten eliminoiminen. Erityisesti pureudutaan teknologiateollisuuden alihankintaverkostoihin.

YritysHarava-hankkeen jälkihoidossa tullaan huomioimaan yritysten erilainen asema suhdannetaantumassa.

Käynnistetään rakennerahastovaroin ”Tekemällä tulevaisuuteen -hanke”, jonka tavoite on pureutua nuorisotyöttömyyden ehkäisyyn. Rahoitetaan mm. yritys ympäristöjä parantavia infrahankkeita etupainotteisesti valtuuksia hyväksi käyttäen.

Rahoitetaan ja edistetään toimijoiden yhteisiä suunnittelu- ja esiselvityshankkeita.

2.1.2. Toimintalinja A2: Yritystoiminnan uudistaminen

Strategiset tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan työttömyys on kasvanut kuluvan vuoden aikana suhteellisesti eniten koko maassa. Tässä tilanteessa muutosturvan toimintamallin tehokas käyttö on oleellista.

Etelä-Pohjanmaalle leimallista on pk-yritysvaltaisuus, mutta viennin ja kasvuyritysten osuus on liian vähäinen. Innovaatio- ja kv-valmiuksien tukeminen monipuolisilla neuvonnan, rahoituksen ja ohjelmatöiden keinoin on tärkeää.

Vahvistetaan taide- ja kulttuuritoimen sekä luovan talouden merkitystä osana alueellista kehittämistä, osaamista ja kilpailukykyä.

Tutkimustoiminta on pitkällä aikavälillä uuden yritystoiminnan taustalla. Maakunnassa toimii ainutlaatuinen monen yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyöverkosto, jonka on tulevaisuudessa kohdentava toimintaansa entistä tarkemmin tulevaisuuden ja maakunnan lähtökohtien kannalta potentiaalisimpiin tutkimuskokonaisuuksiin.

Keskeiset toimenpiteet

Uusien yritysten syntymiseksi asiakkaiden palvelua parannetaan maakunnan yrityspalveluja tuottavien organisaatioiden verkoston aiempaa tiiviimmällä yhteistyöllä. Erityisenä painopisteenä ovat yritykset, jotka käynnistetään palvelualalle tai uusiutuvaan energiaan perustuvalla sektorilla. Toimivien yritysten aktivoimisessa YritysHaravan jälkihoidossa huolehditaan kv- ja t&k&i-palvelujen markkinoinnista.

Jouston ja turvan tasapainon edistämiseksi TE-toimistoissa työskentelee kolme muutosturvasiantuntijaa, joiden tehtävänä on työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tehokas hyödyntäminen. Yrittäjyys nostetaan esiin vaihtoehtoisena työllistymisen tapana ja sitä tuetaan sekä koulutuksella että starttirahalla.

Kasvuyrityspalveluiden osalta tarvitaan aiempaa vaikuttavampia, usean toimijan palveluita yhdistäviä palvelukokonaisuuksia, jotka kohdennetaan lupaavimpiin yrityksiin. Kasvuyrityksaktiivisuuden parantamiseksi laaditaan suunnitelma aiemmin toteutetun Etelä-Pohjanmaan kasvuyrityksselvityksen johtopäätösten pohjalta. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä osaamisen ja koulutuksen toimintalinjan kanssa. Innovatiivisten uusien yritysten tukemiseksi jatketaan Tuoteväylä-toimintatapaa ja tehostetaan NIY-rahoituksen markkinointia.

Alueen erityisvahvuuksien parantamiseksi ja osaamiskeskittymien vuorovaikutuksen edistämiseksi keskus osallistuu aktiivisesti yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun verkoston jatkokehittämiseen. Innovaatioympäristön kansainvälistämiseksi EAKR-rahoituksen toimintalinja 2:n painopisteenä ovat kv-yhteistyötä sisältävät tutkimushankkeet.

Maankäytön suunnittelu ja liikenneinfrastruktuuri ovat tärkeitä yritysten sijoittumiseen ja kilpailukykyyn vaikuttavia asioita, joten vastuualueiden yhteistyö ja tiedonvaihto on tärkeää. Huomioidaan suunnittelujakson toiminnassa Etelä-Pohjanmaan logistiikkaselvityksen tulokset.

Merkittävät kehittämishankkeet

Toteutetaan yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kanssa Tekesin rahoituksella alueellinen innovaatiostrategia-projekti. Tämän Tekesin ostopalvelurahoituksella toteutettavan hankinnan tavoitteena on selvittää ja yhdenmukaistaa kolmen lähekkäisen maakunnan

innovaatiostrategioita ja –resursseja, edeten nykytilan analyysistä tulevaisuuden näkyymiin, tarkennettuun strategiaan ja siitä johdettuihin alueellisiin toteutussuunnitelmiin. Lähtökohtana ovat maakuntasuunnitelmat, osaamiskeskusohjelmat, koheesio- ja kilpailukykyohjelmat (KOKO) sekä ELYn strategiset linjaukset. Työn lopputuloksena laaditaan maakunnan innovaatio toimijoiden käyttöön resurssipohjainen osaamis- ja teknologiakartta sekä toimenpidesuunnitelma innovaatioympäristön kehittämistä varten.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Uusien yritysten määrä 445 kpl
- Kasvuyritysten määrä (%)
- Luovan alan yritysten määrä (%)
- T&k&i-rahoituksen suuntautuminen kansalliset ja alueelliset painotukset yhdistäviin teemoihin 60 %
- EU:n puiteohjelma- ja Eurostars-hakemusten määrä (%)
- Kansainvälisen t&k&i-rahoituksen hyödyntäminen, 2 hakemusta

2.1.3. Toimintalinja A3: Aluerakenteen kehittäminen ja liikennejärjestelmien toimivuus

Strategiset tavoitteet

Aluerakenteen kehittämistä ohjaa normiperusteinen alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä sekä sitä täsmentävät kansainväliset sopimukset ja kansalliset tavoitteet. Tehokkaan ja kilpailukykyisen aluerakenteen toteuttamisessa pyritään huomioimaan alueen omaleimaisuus. Haasteena on kuntien maapoliittikka ja rakennetta hajauttava kehitys. Alueen ELY-keskus ohjaa omalla toiminnallaan alueensa maankäytön suunnittelua, niin että se perustuu lain edellyttämiin riittäviin vaikutusten arviointeihin ja vuorovaikutteiseen prosessiin. Liikennejärjestelmällä on erityinen rooli aluerakenteen vuorovaikutuskanavana. Liikenneväylien kapasiteetin ja palvelutason tulee olla riittävä mahdollistaen vaihtoehtoisten matka- ja kulkumuotojen sekä kuljetusmuotojen valinnan.

Keskeiset toimenpiteet

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus varmistaa omalla toiminnallaan ja muille toimijoille tarjoamalla asiantuntemuksella, että suunnittelujärjestelmän käytössä on riittävä määrä ja riittävän ajantasaisia tietoja infrastruktuurin kehittämistarpeista ja liikennepalveluiden tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä suhteessa aluerakenteen kehittämiseen. Alueidenkäytön suunnitteluun liittyvällä viranomaisyhteistyöllä, ohjauksella ja valvonnalla vaikutetaan liikennetarpeen vähentämiseen ja ekologisesti kestävimpien liikennemuotojen suosimiseen. (Tässä PKP oli listannut hankkeita. Katson ettei niitä kannata lisätä)

ELY-keskus arvioi kuntien kanssa käytävissä kehittämiskeskusteluissa kunkin kunnan maapoliittisen ohjelman sisällön. Kehittämiskeskusteluissa nostetaan esille myös kuntien yleiskaavoituksen ajantasaisuus osana strategista aluerakenteen kehittämistä.

ELY-keskus edistää liikennejärjestelmäsuunnitelmien aiesopimusten toimenpiteitä ja arvioi yhdessä maakunnan liittojen kanssa liikennejärjestelmäsuunnitelmien ajantasaisuutta. Arviointi on perustana strategiakaudella käynnistyvälle liikennejärjestelmäsuunnitelmien uudistamistyölle. Infrastruktuurihankkeiden suunnitteluvalmiuden parantaminen luo edellytyksiä myönteisille rahoituspäätöksille ja toteutukselle. Aiesopimuksissa mainitut selvitykset pohjustavat maakuntakaavojen tarkistusta. ELY-keskus osallistuu Etelä-Pohjanmaan logistiikkaselvitykseen, jonka avulla voidaan täsmentää maakuntakaavan kehittämisaluemerkintöjä ja saada suuntaviivoja alempiasteiseen kaavoitukseen. ELY-keskus osallistuu myös Pohjanmaan liiton koordinoimaan liikennejärjestelmäsuunnitelman uudistamiseen, johon sisältyy mm. logistinen tarkastelu. Keski-Pohjanmaan osalta ELY-keskus käyttää hyväkseen Pohjois-Suomen Logistiikkastrategiassa tehtyjä havaintoja. Keski-Pohjanmaalla on käynnistymässä kolmea seutukuntaa koskettava liikennejärjestelmäsuunnitelma (KOPIKALI).

Kuntien yleiskaavoituksen yhteydessä ELY-keskus osallistuu tie- ja katuverkollisten ratkaisujen selvittelyyn.

Erityisesti kaupunkiseuduilla edistetään joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen houkuttelevuutta henkilöautoille vaihtoehtoisina kulkumuotoina. Koko alueen osalta määritellään joukkoliikenteen peruspalvelutaso ja sen mukaiset palvelut turvataan maaseudulla. Edistetään toimivien matkaketjujen syntymistä. Tieverkko mahdollistaa logistisesti tärkeiden tietoliikenneverkkojen kehittämisen.

Seinäjoki-Oulu ratahanketta pidetään kakkien kolmen maakunnan kannalta keskeisenä hankkeena.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Tieliikenteen kuolemat (henkilöä)
- Liikenteen toimivuus kaupunkiseudulla ja pääteiden yhteysväleillä (tiekilometrit ja ajokilometrit)
- Painorajoitusalltiit soratiet (km)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Aluerakenteen strateginen kehittäminen
 - Kuntien maapoliittisten ohjelmien kattavuus
 - Suunnittelutarveratkaisujen lukumäärä/vuosi maakunnittain
- Liikennemäärien kehitys / liikennemuotojen välinen työnjako
 - Joukkoliikenteen kysynnän kehittyminen paikallisliikennealueilla
- Liikennejärjestelmäsunnitelmien ajantasaisuus
 - Aiesopimusten toimenpiteiden toteutuminen
 - Liikennejärjestelmäsunnitelmien päivitystarpeen arviointi

2.1.4. Toimintalinja A4: Maaseudun elinvoimaisuus ja elinkeinot

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa oman toimialueensa lisäksi Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella kalatalouteen liittyvät tehtävät.

Strategiset tavoitteet

Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen, maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen, maaseudun mikroyritysten kilpailukyvyyn vahvistaminen ja verkostoitumisen edistäminen sekä maaseutuympäristön viihtyisyyden ja kylien vetovoimaisuuden, vireyden ja toimivuuden lisääminen.

Metsä- ja peltoraaka-ainevarantoihin perustuvan bioenergian tuotannon ja käytön lisääminen sekä korjuun ja tuotantomenetelmien edistäminen. Uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistäminen.

Kalatalouspolitiikan tavoitteena on kalakantojen kestävä ja monipuolinen hyödyntäminen luomalla työpaikkoja kannattavalle elinkeinokalatalouden sektorille. Tuottamalla sosiaalista ja taloudellista hyötyä sekä luodaan kansalaisille virkistysmahdollisuuksia ja hyvinvointia vapaa-ajan kalatalouden toimilla. Kalavarat pidetään tehokkaalla hoitotoiminnalla geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina.

Keskeiset toimenpiteet

Maaseutuyrittäjyys

Tuetaan uusien maaseutuyritysten perustamista ja toimivien yritysten tuottavuuden ja kilpailukyvyyn lisäämistä, kasvua ja verkostoitumista sekä yritys kohtaisten investointi-, kehittämis- ja käynnistystukiä että yritysryhmähankkeiden avulla. Vahvistetaan maaseutuyrittäjien johtamis-, liiketoiminta-, markkinointi-, teknologia- ja tuotekehitysosaamista. Tukemisen pääpaino on maakunnan keskeisillä kehittämisaloilla; metalli, elintarvike, puu. Kasvun alojen tukemisessa korostuvat energia-ala hyvinvointi- ja hoivapalvelut.

Maatalous

Parannetaan alueen maatalouden kilpailukykyä ja kannattavuutta sekä alueen elintarvikejalostuksen raaka-aineen saatavuutta tukemalla maatilojen rakennekehitystä edistämällä ja tukemalla sukupolvenvaihdoksia, tukemalla yksikkökokoja kasvattavia ja tuotantoa tehostavia investointeja, edistämällä alue- ja tilusrakenteen parantamista ja maatilojen välistä yhteistyötä sekä kehittämällä uusia palvelutoimintoja. Vahvistetaan viljelijöiden johtamis-, talous- ja liiketoiminta- sekä tuotanto- ja maataloustuotteiden laatu- ja laatuketjuosaamista. Lisätään viljelijöiden ympäristö- ja kotieläinten hyvinvointitietoisuutta. Lisätään maataloutta koskevan tutkimustiedon, menetelmien ja tekniikoiden soveltamista käytäntöön edistämällä tutkimuksen, asiantuntija-organisaatioiden, elintarvikejalostuksen ja viljelijöiden välistä yhteistyötä. Tuetaan viljelijöiden työkyvyn ylläpitoa, työssä jaksamista ja työn käytön hallintaa. Varmistetaan elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua suorittamalla Eviran ohjaamat valvonta-tehtävät.

Metsätalous

Edistetään metsien täysimääräistä hyödyntämistä alueella; tavoitteena on erityisesti harvennushakuiden lisääminen, suometsien hoidon ja käytön, energiapuun tuotannon ja käytön sekä metsien hoidon edistäminen. Lisätään taimikoiden varhaishoitoa, metsänhoitotöiden koneellistamista ja uuden teknologian hyödyntämistä sekä sähköisten palvelujen käyttöä metsätaloudessa. Edistetään metsätalouteen ja metsäenergiaan liittyvää tutkimusta ja koulutusta verkostoitumalla, lisäämällä koulutustarjontaa ja tukemalla tutkimus- ja koulutusrakenteiden kehittymistä. Tuetaan yritysten investointeja, jotka liittyvät metsäenergian hankintaan ja käyttöön. Vahvistetaan metsäomistajien, metsäalan yritysten ja eri organisaatioiden toimihenkilöiden osaamista: järjestetään metsänomistajille koulutusta ja neuvontaa liittyen metsänhoitoon, metsätalouden taloustietoon ja kannattavuuteen, luonnonhoitoon sekä metsäenergiaan. Edistetään metsänomistuksen rakenteellista muutosta, metsänomistajien sukupolvenvaihdoksia ja metsätilusjärjestelyjä kouluttamalla metsäalan toimihenkilöitä metsätalouden sukupolvenvaihdososaajiksi ja välittämällä tietoa metsänomistajille. Pitkän tähtäimen tavoitteena on vähentää metsien pirstoutumista, lisätä metsien sukupolvenvaihdoksia, ja näin parantaa metsätilojen toiminnan kannattavuutta ja lisätä metsänomistajien toimealisuutta metsässään. Metsäalan toimenpiteitä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen (Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsäohjelma 2006-2010) ja metsäalan muiden edistämisen- ja neuvontaorganisaatioiden kanssa.

Etelä-Pohjanmaan kalatalous

Elinkeinokalatalouden (ammattikalastus, vesiviljely, kalakauppa ja kalanjalostus) kehittymistä tuetaan rahoittamalla investointeja ja kehittämishankkeita Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman linjausten ja tukitasojen mukaisesti. Erityisiä painopistealueita ovat yritysosaamisen kehittäminen, kalakantojen hyödyntämisen tehostaminen ja elintarvikkeiden korkea laatu.

Vapaa-ajan kalataloutta edistetään valtakunnallisen ja Pohjanmaan TE-keskuksen vapaa-ajan kalatalouden kehittämissuunnitelman linjausten mukaan. Huomiota kiinnitetään erityisesti kalastusmahdollisuuksista tiedottamiseen sekä luvanmyynnin monipuolistamiseen ja tehostamiseen (mm. internetin hyväksikäyttö). Kansallisia kalatalouden edistämismaksuja hyödynnetään tässä yhteydessä.

Etelä-Pohjanmaan kalatalousmaksujen käyttösuunnitelmia laaditaan ja toteutetaan eri hankkeiden kalataloudellisten hättävaikeuksien vähentämiseksi tavoitteena suunnitelmallinen ja tehokas kalavarojen hoito ja kalojen sekä rapujen elinympäristöjen kunnostaminen. Huolehditaan kalastus-, vesi-, ympäristönsuojelu- ja ympäristövaikutusten arviointi – lainsäädäntö lainsäädäntöön liittyvistä tehtävistä, joita ovat mm. erilaiset päätökset ja lausunnot.

Bioenergia

Edistetään ja kehitetään bioenergian tuotantoa ja tuotantomenetelmiä sekä lämpörittäjäyttä ja lisätään alueella bioenergiaa käyttäviä laitoksia ja kohteita. Kehitetään bioenergia-alan koulutusta: tuetaan koulutusrakenteiden uudistamista ja käynnistetään uusia koulutusohjelmia. Bioenergian käyttöä lisätään erityisesti metsäenergian käytön lisäyksellä. Kehitetään peltoenergian tuotantoa ja käyttöä; mm. oljen energiakäyttöä. Tuetaan maatilojen energiaohjelman tavoitteiden toteutumista. Ediste-

tään maatalouden ja elintarviketeollisuuden sivutuotteiden hyödyntämistä energiatuotannossa. Uusiutuvan energian kehittämistä käsitellään myös toimintalinjassa B2: Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen.

Maaseudun toimintaedellytysten kehittäminen

Edistetään kylien suunnitelmallista ja omaehtoista kehittämistä, kylien välistä yhteistyötä ja kylätoimijoiden, kuntien, viranomaisten sekä yrittäjien verkostoitumista. Vahvistetaan kylien taloudellista toimintaa ja lisätään kylien yhteistilojen hyödyntämistä tiiviissä yhteistyössä alueen toimintaryhmien kanssa. Toimintaryhmiin resurssoitujen seudullisten kylienkehittämishankkeiden avulla aktivoidaan kylien toimintaa ja koordinoidaan kylien viihtyisyyttä, toiminnallisuutta, erilaisia harrastusmahdollisuuksia lisääviä sekä kylän vireyttä edistäviä investointeja ja toimintoja. Tuetaan maaseudun nopeita tietoliikenneyhteyksiä sekä edistetään kylien ympäristön hoitoa ja haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyyn liittyvää tiedottamista sekä suunnittelua. Maaseudun veden hankintaa ja jätevesien viemärintiä käsitellään myös toimintalinjassa B5: Vesivarojen käyttö ja hoito.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Puuhake-energia öljyn korvaajana lämpölaitoksissa

Merkittävä kehittämishanke kalataloudessa

- Tässä vaiheessa kalataloudessa ei ole erityisen merkittäviä kehittämishankkeita

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Maaseudun mikroyritysten investointi-, kehittämis- ja käynnistystukien määrä (kpl)
- Investointeja toteuttavien maatilojen määrä, (%)
- Hakkuumäärä (m³/v), harvennushakkuiden määrä (m³/vuosi)
- Metsäenergian korjuumäärä (m³/vuosi)
- Bioenergian käyttö alueen suurissa laitoksissa (MWh/vuosi)
- Kalansaalis (ammattimainen ja vapa-ajankalastus, (tonnia/vuosi)
- Vapaa-ajan kalastajien määrä (kpl)
- Tietoliikenneyhteyksien saavutettavuus (%)
- Elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvien valvontasuunnitelmien toteutumisaste, 90 %

2.1.5. Toimintalinja A5: Osaaminen, koulutus ja kulttuuri

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa oman toimialueensa lisäksi Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueella kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen tehtävät. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa oman toimialueensa lisäksi Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten oppilaitosrakentamiseen liittyvistä valtionapuviranomaisen tehtävistä.

Strategiset tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulukonsortion toteuttaminen on Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman 2010-2011 (TOTSU) maakunnallinen kärkihanke. Etelä-Pohjanmaalla on suhteellisesti vähän korkea-asteen tutkinnon suorittaneita, mutta työelämän kasvavat osaamisvaatimukset edellyttävät korkea-asteen osaamista yhä lisääntyvässä määrin, kun työtehtävissä tarvittava osaamistaso kasvaa. Korkeakoulukonsortion toteuttamisella edistetään myös yrityksille välttämättömyyksiä t&k-toimintaa. Etelä-Pohjanmaan yritykset ovat kansallisesti pieniä, minkä takia niiden saavutettavissa oleva paikallinen t&k-toiminta on tärkeää, kun niillä ei ole riittävästi omia t&k-resursseja. Korkeakoulukonsortion kehittäminen tukee myös perustettavan Elyn toimintaa, kun Elyn työntekijöillä on mahdollisuus hankkia omaa osaamista ylläpitävää koulutusta konsortioon kuuluvista oppilaitoksista. Pidemmällä aikavälillä tämä mahdollistaa Elyn toimintaa tukevan osaamiskeskittymän rakentamisen Seinäjoen seudulle.

Työvoimakoulutusta ja nuorisoasteen koulutusta pyritään painottamaan sellaisille aloille, joissa on nähtävissä tai ennakoitavissa työvoiman kysyntää ja sen kasvua. ELYn voimavaroja suunnataan koulutetun, mutta lisäkoulutusta tarvitsevan työvoiman täydennyskoulutukseen. Koulutuksen sisältöjä uudistetaan tilanteen vaatimilla tavoilla ja haetaan synergiaa mm. lääninhallituksen rahoittaman koulutuksen kanssa.

Nuorisotyössä lähtökohtana on, että jokainen alle 25-vuotias nuori suorittaa vähintään toisen asteen koulutuksen. Tavoitteen saavuttamiseksi kehitetään paikallista ennakointia sekä lisätään alueiden vaikutusmahdollisuuksia koulutuspaikkojen määrittelyssä. Lisäksi edistetään liikuntapoliittisin toimenpitein väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa.

Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategian mukaisia toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä kulttuuritoimijoiden kanssa. Tavoitteena on ”kulttuurisesti kilpailukykyinen ja hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa”. Kuntien omaehtoisen kulttuurityön edistäminen peruspalveluna ja maakunnan kulttuurikeskusten verkottaminen ovat alueellisen tasapainon saavuttamiseksi tärkeitä. Edistetään taiteilijoiden työmahdollisuuksia ja hyödynnetään kulttuuripalveluita monipuolisesti ennaltaehkäisevässä ja kuntouttavassa toiminnassa. Panostetaan luovien alojen kehittämisohjelman mukaiseen kansalliseen ja maakunnalliseen toimintaan.

Vahvistetaan taide- ja kulttuuritoimen sekä luovan talouden merkitystä osana alueellista kehittämistä, osaamista ja kilpailukykyä. Edistetään taide- ja kulttuuripalveluiden uusia muotoja sekä taiteen ja kulttuurin toimijoiden ja muiden aluekehittäjien yhteistyötä alueellisilla kehittämishankkeilla. Tuotetaan arvio kulttuuritoimijoiden toimintaedellytysten kehityksestä.

Keskeiset toimenpiteet

Meneillään oleva taloustaantuma johtaa yritystoiminnan uudistumiseen ja edellyttää annettavan koulutuksen kehittämistä eri koulutusasteilla ja oppilaitoksissa siten, että se vastaa tulevaisuuden ennakoituja osaamistarpeita. Koulutus- ja oppimisympäristöjen uudistamista tarvitaan, koska merkittävä osa työmarkkinoilla nyt olevista eläköityy 2010-luvulla. Paremmat työelämälähtöiset oppimisympäristöt mahdollistavat mm. opiskelijoiden tehokkaamman kouluttautumisen ja nopeuttavat heidän sijoittumistaan työmarkkinoille opintojen jälkeen.

Yritysten henkilöstön ja avainhenkilöiden koulutustarjontaa pidetään mahdollisimman laajana ja monipuolisena joko kansallisin tai rakennerahastovaroin. Koulutussisältöjä kehitetään. Toimintaa kohdennetaan erityisesti kasvuhaluisille pk-yrityksille ja pyritään lieventämään taantumien vaikutuksia työntekijöille ja yrityksille sekä turvaamaan kasvuhaluisten yritysten kehitystä. Yritysten kansainvälistymisvalmiuksia tehostetaan yritys- ja avainhenkilövalmennuksella. Pienten yritysten aktiivisuutta henkilöstön kehittämiseen lisätään ja yritysten omistajanvaihdoksia pyritään tehostamaan.

Kehitystoimien kohteena ovat erityisesti taantumasta kärsivät toimialat, verkostot ja yritykset sekä uudet kasvualat. Ammatilliseen koulutukseen liittyvää alueellista yhteistyötä vahvistetaan. Edistetään yritysten, korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten välistä verkostoitumista. Palveluilla edistetään alueiden muuttuviin osaamis- ja koulutustarpeisiin vastaamista elinikäisen oppimisen periaatteella. Alueellisen kilpailukykyyn kehittämistä tuetaan työvoima- ja koulutustarpeen lyhyen aikavälin ennakointia kehittämällä. Alueellisen koulutustarjonnan ja kysynnän välisen kohtaannon parantamiseksi kehitetään koulutuksen tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen alueellista saavutettavuutta. Rakennerahastopolitiikan, kansallisen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteiden yhteensovittamista painotetaan ottaen huomioon alueen vahvuudet ja kehittämistarpeet. Vahvistetaan työelämäosaamista ja uusien toimintamallien löytämistä sekä olemassa olevien yhteyksien monipuolisempaa hyödyntämistä oppilaitosten ja työelämän välillä. Työvoima- ja muiden aikuiskoulutustarpeiden ennakointia mahdollisille kasvualoille lisätään yhteistyössä ELY -vastuualueiden kesken erikseen käynnistettävällä kehittämishankkeella.

Oppilaitosten perustamishankkeiden valtionapujärjestelmällä tuetaan oppilaitosten korjaushankkeita ja uusien oppilaitosten rakentamista sekä koulutuksen tarpeista lähtevän pysyvän kouluverkon kehittä-

tämistä. Tavoitteena on kouluverkon tarkoituksenmukainen kehittäminen alue- ja väestörakenteen pohjalta sekä kunta- ja palvelurakennemuutosten tukeminen.

Kehitetään koulutukseen ja työelämään sijoittumista lisäämällä ohjaus- ja neuvontajärjestelmää lisäämällä eri viranomaisten yhteistyötä. Vahvistetaan etsivää nuorisotyötä osana nuorten koulutuspolkujen rakentamista. Nuorisotyössä painopisteenä on nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä aktiivisen kansalaisuuden edistäminen.

Liikuntatoimen alueella toteutetaan liikuntaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöstä. Tuetaan kuntien ja muiden yhteisöjen liikuntapaikkojen tarjontaa. Edistetään liikunnan paikallisen tason toimintaedellytyksiä ja monimuotoisen palvelutarjonnan rakentamista. Liikunta nähdään kunnallisena peruspalveluna ja osana hyvinvointipolitiikkaa. Arki- ja lähiliikunnan olosuhteita kehittämällä lisätään liikunnan edellytyksiä väestön lähiympäristössä.

Kulttuuripalveluita tuoteistetaan, edistetään kulttuurivientiä ja kehitetään kansainvälisiä kulttuuritapahtumia. Vahvat tarinat ja pohjalaisuus brändinä hyödynnetään alueen vetovoiman lisäämisessä. Luovien alojen kehittämisessä panostetaan mm. kulttuuri-, matkailu- ja elämys tuotantoaloilla toimivien yritysten liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen, kansainvälistymisvalmiuksiin ja yhteistyön tiivistämiseen. Maakuntaa markkinoidaan monipuolisena tapahtuma- ja elämysympäristönä. Tuetaan koulujen ympäristökasvatustyötä kulttuuriympäristöjen säilyttämiseksi.

Tuetaan seudullista kirjastoyhteistyötä, luodaan uusia logistisia ratkaisuja ja tuetaan kirjastoja ajan tasaisen laite- ja viestintäinfrastruktuurin hankinnassa. Edistetään kirjastojen toimintaa kaikille ikäluokille avoimina oppimis-, toiminta- ja elämysympäristöinä. Tuetaan lasten ja nuorten kirjastopalvelujen kehittämistä sekä kirjastojen mediakasvatustyön edistämistä. Tuetaan ajanmukaisten kirjastotilojen rakentamista ja kirjastoautojen uusimista. Osallistutaan lähialueyhteistyöhön ja opetusministeriön kirjastoalan kansainväliseen yhteistyöhön.

Vastaamalla aikuiskoulutuksen järjestäjille jaettavista työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvien avustusten jakamisesta sekä edistämällä työelämän kehittämistoimia ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukitoimia.

EU:n rakennerahastopolitiikassa ja sen toimeenpanossa yhteensovitetään valtakunnallisten ja alueellisten toimintapolitiikkojen kehittämistavoitteet. Painotetaan kuluvalle EU:n rakennerahastokaudelle 2007-2013 valtakunnallisen ja alueellisen koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan ja aluepolitiikan yhteensovittamista ja tavoitteiden toteuttamista.

Merkittävimmät kehittämishankkeet

- Etelä-Pohjanmaan aikuiskoulutusstrategiaa ryhdytään laatimaan vuosille 2010-2015
- Koulutustarpeiden lyhyen aikavälin ennakkoinnin kehittäminen
- Korkeakoulukonsortion suunnittelun ja toteutuksen käynnistämisen tukeminen
- Työelämälähtöisten oppimisympäristöjen kehitystyö
- Seinäjoen kaupunginkirjasto (on jo lääninhallituksen ja OPM:n perustamishankkeissa)
- Rytmikorjaamon/rytmimusiikin kehittämiseen liittyvät hankkeet
- Luovien alojen kehittämisohjelman mukaiset hankkeet
- Etelä-Pohjanmaan monitoimiareena (Kuortane)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategian ja luovien alojen kehittämisohjelman mukaisten toimenpiteiden/hankkeiden toteutuminen
- Rakennerahasto- ja kansallisten varojen suuntautuminen kulttuurin ja luovien alojen kehittämiseen
- Valtakunnallisen/alueellisen tilastoaineiston mukaiset indikaattorit (OPM)

2.1.6. Toimintalinja A6: Väestön ikääntyminen ja työvoimapolitiikka

Strategiset tavoitteet

Työmarkkinoilla vallitsee kaksoishaaste: samanaikainen työttömyyden pitkittymisen uhka ja tiedossa oleva suuri työmarkkinoilta poistuvien joukko. Toimenpiteillä pitää pystyä vaikuttamaan työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaanto-ongelmaan. Ennakoinnin rooli korostuu.

Keskeiset toimenpiteet

Väestön ikärakenteesta johtuen Etelä-Pohjanmaan työvoiman määrän arvioidaan vähentyvän noin 1000 henkilön vuosivauhdilla. Pitkällä aikavälillä tämä on työmarkkinoiden toimivuuden suurin haaste.

Työttömien määrä on kasvanut voimakkaasti alkuvuoden ja sen arvellaan kasvavan edelleen vuonna 2010, mahdollisesti myös 2011. Työttömyyttä ei saa päästää pitkittymään vaan syrjäytymisen ehkäisemiseksi on aktiivointiaste pidettävä mahdollisimman korkealla. Toimenpiteissä tähtäimenä on avoimille työmarkkinoille sijoittuminen, tarvittaessa pidemmillä toimenpiteiden yhdistämisillä.

Tärkeimpänä painopisteenä taantumassa on nuorten vastavalmistuneiden työllistymisen edistäminen. Kokemukset aikaisemmasta lamasta osoittavat, että laman keskelle valmistuneiden nuorten kiinnittyminen työmarkkinoille on edelleen huonompaa kuin esim. heitä vanhempien ikäluokkien. Näin ei saa tässä taantumassa käydä. TE-keskus käynnistää alle 30 -vuotiaiden vastavalmistuneiden työllistämishankkeen tukemaan nuorten kiinnittymistä eteläpohjalaisille työmarkkinoille.

Kansallisella työllisyyspoliittisella avustuksella sekä ESR -rahoituksella kehitetään välityömarkkinoita. Kuntien kanssa käynnistetään keskustelut kuntouttavan työtoiminnan aktiivisesta toteuttamisesta. ELY-keskuksen vastuualueiden mahdollisuudet työllistää esim. ympäristötöihin selvitetään.

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitetut avoimet työpaikat täytetään viipymättä. Ammatillista ja alueellista liikkumista edistetään. Riittävän hyvän ja kattavan tieverkoston avulla turvataan osaltaan alueellista liikkuvuutta. TE-toimistojen ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyön lisätään ura- ja rekrytointipalveluissa. Toimistojen toimintamalleja kehitetään edelleen vahvan alun toteuttamiseksi ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöasiakasstrategian mukaisesti. ESR -varoja suunnataan työttömien ammatillisen osaamisen lisäämiseen sekä ammatinvaihtamisen tukemiseen parantaen työttömien mahdollisuuksia talouden elyessä.

Työorganisaatioiden kehittämishankkeissa painotetaan ammatillisen osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämistä jonka tavoitteena on yrittäjän ja työntekijöiden työssä jaksamisen edistäminen ja työurien pidentäminen.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Tekemällä tulevaisuuteen ESR-hanke: Hankkeen kohderyhmänä ovat nuoret alle 30-vuotiaat, ammatillisen koulutuksen suorittaneet työttömät työnhakijat. Kohderyhmänä ovat myös nuoret vajaakuntoiset työnhakijat.
- Työpajatoimintaa kehitetään osana välityömarkkinoita yhteistyössä ammatillisen koulutuksen kanssa. Tuetaan maakunnallisten verkostojen rakentamista ja pajatoiminnan vakiinnuttamista. Tavoitteen on, että pajatoimintaa kehitetään kokonaisuudeksi, joka sisältää erilaisia oppimis- ja osaamisympäristöjä.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden määrä, 3 200 henkilöä
- Rekrytointiongelmia kokeneiden työpaikkojen määrä, 28 %
- Virta yli 3 kk:n työttömyyteen, 35 %

2.1.7. Toimintalinja A7: Maahanmuutto ja kotouttaminen

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on koordinaatiovastuu oman toimialueensa lisäksi Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien alueella maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvissä tehtävissä.

Strategiset tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma hyväksyttiin 2009. Sen yhtenä toimintalinjana on maahanmuutto ja kotouttaminen. Ohjelman mukaan maahanmuuton ja kotouttamisen keskeisiä tavoitteita ovat: Maahanmuuttajille tarkoitetut palvelut tuodaan lähelle tarvitsijoita. Jokainen maahanmuuttaja on työperäinen maahanmuuttaja. Maahanmuuttajaperheitä tuetaan ja heidät otetaan yhteisön aktiivisiksi jäseniksi. Alueella kehitetään kansainvälistymisosaamista ja kunnioitetaan kulttuurien monimuotoisuutta. Lisätään yhteistyötä Pohjanmaan maakunnan kanssa maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvissä asioissa.

Keskeiset toimenpiteet

Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueella järjestetään yhteisiä koulutustilaisuuksia virkailijoille ja yhteistyötahoille. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttoon liittyvien projektien yhteistyötä tiivistetään. Lisätään yhteistyötä maahanmuuttajien alkuopetuksen suunnittelussa ja kehittämisessä. Varaudutaan kasvavaan työperäisten maahanmuuttajien tarpeeseen. Lisätään vuorovaikutusta alueen kuntien kanssa. Hyödynnetään tehokkaasti EURES -järjestelmää Euroopan unionin maista tapahtuvassa rekrytoinnissa. Työlupalinjaukset sekä alueiden välinen yhteistyö on sovittu toiminnallisessa tulosesityksessä.

Etelä-Pohjanmaalla on käynnistynyt maahanmuuttajien ohjauskeskushanke ERKKI. Hankkeessa luodaan maahanmuuttajien palveluverkosto valtion, kuntien ja yhteisöjen yhteistoimin. Palveluverkoston kuuluvien palvelupisteiden ja kohtaamispaikkojen kautta maahanmuuttajat saavat tietoa yhteiskunnan tuista, koulutuksesta, avun tarjoajista ja harrastusmahdollisuuksista. Kohtaamispaikka mahdollistaa maahanmuuttajien omaehtoisen toiminnan ja vertaistuen saamisen. Kuntia palvelupisteet tukevat kotouttamishojelmien laadinnassa ja päivittämisessä sekä maahanmuuttajapalveluiden yleisessä suunnittelussa ja kehittämisessä. Yrityksiä palvelupiste auttaa mm. löytämään uusia työntekijöitä niin maakunnasta kuin ulkomailtakin.

Etelä-Pohjanmaalla järjestetään maahanmuuttajille Suomen kielen koulutusta sekä kotoutumiskoulutusta mahdollisimman lähellä asiakasta. Kehitetään maahanmuuttajiin kohdistuvaa ammattiin valmentavaa ja ammatillista koulutusta.

Seinäjoen kaupungilla on sopimus pakolaisten vastaanotosta Etelä-Pohjanmaalla. Uusia kuntia pyritään saamaan mukaan pitkäjänteiseen vastaanotto toimintaan.

Merkittävä kehittämishankkeet

- Maahanmuuttajien ohjauskeskus Etelä-Pohjanmaalla -hanke ERKKI.
- Työperäistä maahanmuuttoa edistävä hanke, mikäli työvoiman tarve sitä edellyttää.

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Maahanmuuttajien työttömyysaste/työllisyysaste (%)
- Maahanmuuttajien kotouttaminen (henkilöä)
- Työperäiseen maahanmuuttoon valmistautuminen

2.2. PAINOPISTE B: ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat sekä liikenne ja infrastruktuurivastuualueilla hoidetaan oman toimialueen lisäksi Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella ilmastonmuutoksen hillintään ja kestävän kehityksen edistämiseen liittyvät tehtävät.

2.2.1. Toimintalinja B1: Kestävä yhdyskuntakehitys ja hyvä elinympäristö

Strategiset tavoitteet

Kestävän yhdyskuntakehityksen ja hyvän elinympäristön merkitys on Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvoinnin ja alueen kilpailukyvyn kannalta keskeinen. Tavoitteena on eri keinoin vaikuttaa siihen, että yhdyskuntakehitys etenee suunnitelmallisesti huomioiden eri intressit. Alueidenkäytössä tehtävillä suunnitelmallisilla ratkaisuilla luodaan hyvää elinympäristöä sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä tarkasteltuna.

Toiminnan tavoitteina ovat:

- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat alueidenkäytön suunnittelua nostaen esiin mm. ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi tehdyt linjaukset.
- Asukkaiden ja elinkeinoelämän tarvitsemien palveluiden, liikenteen, logistiikan ja teknisen huollon järjestäminen kestävällä tavalla selvitetään sijoitusratkaisuja tehtäessä.
- Alueidenkäytön ratkaisuilla luodaan edellytyksiä uusiutuvia luonnonvaroja hyödyntävälle energiantuotannolle.
- Alueidenkäytössä otetaan huomioon tulvavaara-alueet. Uutta rakentamista ei tulvavaara-alueelle osoiteta.
- Yhdyskuntarakenne tiivistyy ja uutta rakentamista ohjaavat ajantasaiset kaavat. Maapolitiikka ja sen välineiden monipuolinen käyttö tukevat kaavoitusta. Samalla poikkeamislupiin ja suunnittelutarveratkaisuihin perustuva rakentaminen vähenee.
- Kaupan sijoittuminen tukee tiivistyvää yhdyskuntarakennetta ja riittävät kauppalpalvelut ovat kaikkien saavutettavissa.
- Merkittävät luonto- ja ympäristöarvot sekä rakennetun ympäristön ja rakennusperinnön arvot säilyvät.
- Suunnittelussa huomioidaan ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiat mm. ilmanlaatu- ja melukysymykset sekä liikenneturvallisuusasiat.
- Uudis- ja korjausrakentamisessa energiatehokkuus ja terveellisyys korostuvat.
- Kuntien välinen yhteistyö paranee PARAS-hankkeeseen liittyvien kaupunkiseutusunnitelmiensa toteutuksessa.

Keskeiset toimenpiteet

Etelä-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus vie tavoitteita eteenpäin kuntien kehittämiskeskusteluissa, kaavoitushankkeisiin ja maakuntien suunnitteluun liittyvän viranomaisyhteistyön kautta sekä koulutustilaisuuksien yhteydessä. Tavoitteiden toteutumista edistetään myös yhteistyöhankkeiden ja rahoitustukiharkinnan yhteydessä.

Kuntien kanssa vuosittain käytävien maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten kehittämiskeskustelujen yhteydessä nostetaan esille kuntien välisen yhteistyön tarpeita, yleiskaavoitustarpeita ja valtakunnal-

listen alueidenkäyttötavoitteiden merkitystä kunkin kunnan maapolitiikkaan ja alueidenkäytön suunnitteluun.

Kaavoitushankkeiden ohjauksessa painotetaan erityisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavojen merkitystä. Lisäksi ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota tulvavaara-alueiden ja liikennekysymysten huomiointiin maankäytönratkaisuissa sekä kaavoitushankkeeseen nähden tasoltaan ja laajuudeltaan riittäviin selvityksiin. Kuntien maankäyttöä ja rakentamista koskevien päätösten jälkivalvonnalla varmistetaan tärkeimpien kysymysten huomiointi.

Viranomaisyhteistyöllä edistetään kestävästä yhdyskuntakehityksen ja hyvän elinympäristön tavoitteiden huomiointia maakuntien suunnittelussa.

Koulutustilaisuuksia järjestämällä ja yhteistyöhankkeisiin asiantuntijana osallistumalla vaikutetaan informaatio-ohjauksen keinoin tavoitteiden toteutumiseen kuntien suunnittelussa ja ratkaisuissa. Mm. liikenneverkkoon, joukkoliikenteeseen, kaupan palveluverkkoon, ympäristöön, luontoon, vesihuoltoon ja vesivaroihin liittyvät yhteistyöhankkeet tuottavat tausta-aineistoa alueidenkäytön suunnittelulle.

Yritysten, maatalouden, vesihuollon ja rakennusperinnön hoidon investointihankkeiden rahoitustuellella on merkittävä vaikutus hankkeiden toteutumiseen. Rahoitustukiharkinnan kautta edistetään kestävästä yhdyskuntakehitystä ja hyvän elinympäristön rakentamista.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Väestömäärän muutokset ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen:
 - 1) Keskimääräinen vuosittainen väestömuutos kaupunkiseutujen työssäkäyntialueiden haja-asutusvyöhykkeillä (%)
 - 2) Alhaisen tiheyden alueiden maa-alan osuus suurimmilla kaupunkiseuduilla (%)
 - 3) Asukastiheyden kehitys eri kaupungeissa, vähintään 20 asukasta/ha (%)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Oikeusvaikutteisten yleiskaavojen pinta-alan osuus kokonaispinta-alasta maakunnittain
- Asemakaavojen pinta-alan osuus kokonaispinta-alasta maakunnittain
- Suunnittelutarveratkaisujen lukumäärä/vuosi maakunnittain
- Poikkeamispäätösten lukumäärä/vuosi maakunnittain
- Paikallisliikenteen matkustajamäärien kehitys maakunnittain

2.2.2. Toimintalinja B2: Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Strateginen tavoite I

Edistetään energia-alan osaamista ja tekemistä ilmastonmuutoksen hillinnän kansallisena ja kansainvälisenä toimijana alueen ominaispiirteiden kehitystä tukien. Suositetaan uusiutuvia energialähteitä, energian säästämistä ja lisätään energiaomavaraisuutta.

Keskeiset toimenpiteet

Suositaan tuulivoiman ja muun uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä lisäämistä alueella, ottaen huomioon sijoitusalueen soveltuvuus ympäristön ja energiatuotannon tehokkuuden kannalta. Energiatehokkuuteen ja energian säästöön panostetaan koko ketjussa tuotannosta kulutukseen. Energiantuotantojärjestelmissä haetaan parhaita käyttäjäkohtaisia ratkaisuja yhdyskuntien, haja-asutusalueiden, teollisuuden ja yksityistalouksien kannalta. Kehitetään metsien tuottoa alueellisten metsäohjelmien pohjalta energiantuotto huomioiden ja hyödyntäen alueen metsäenergiapotentiaali. Alueen turvevarojen energiatuotannossa hyödynnetään jo ojitettuja tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita ja käytöstä poistettuja soita. Asuntojen ja muiden tilojen lämmitystekniikassa suositetaan kaukolämpöä ja muita energian kulutusta ja hiilidioksidipäästöjä säästäviä tekniikoita.

Kehitetään ja tuetaan energia- ja laitetuotanto –osaamista ja -yrittämistä. Yhteistyötä energiaklustereiden kanssa tuetaan ja tiivistetään yhteistyötä hajautetun energiantuotannon, sähköenergiajärjes-

telmien, energiamarkkinoiden sekä energiaomavaraisuuden osajaverkoston kanssa. Järjestetään alueellisia energia- ja ilmastoseminaareja.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Energiayhteistyöhanke (kootaan yhteen maakuntien energiaosaamista yhteistyön ja työnjaon pohjalta)

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta (%)
- Teollisuuden ja energiatuotannon hiilidioksiinipäästöt (Tonnia/vuosi)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Tuulivoiman/uusiutuvan energian osuus energiatuotannosta
- Kotimaisen energian osuus energiatuotannosta
- Sähkönkulutus (alueellinen ympäristöindikaattori)
- Energiapuun korjuumäärä (metsäenergian korjuu- ja käyttötavoite 1 Mm³/v)
- Energiayhteistyöhön osallistuneiden yritysten ja niiden työntekijöiden määrä
- Koulutusten/seminaarien määrä ja niiden osallistujamäärä

Strateginen tavoite II

Kehitetään logistisia verkkoja ja parannetaan kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen mahdollisuuksia, liikenneturvallisuutta ja liikkumisen hallintaa. Kehitetään logistisia ketjuja energiaa säästävän ja päästöjä vähän tuottavan liikennejärjestelmän suuntaan.

Keskeiset toimenpiteet

Tuetaan kestävä kehityksen mukaisen logistisen järjestelmän luomista alueelle, missä moninapaisuus erityispiirteenä. Tuetaan alueen liikennejärjestelyhankkeita, missä on kartoitettu ja otettu huomioon ilmastonmuutokseen, erityisesti sään ääri-ilmiöihin, liittyvät riskialueet. Järjestetään liikenteen toimijoiden ja viranomaisten yhteisiä seminaareja.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Logististen verkon kehittäminen (myös kaikkien liittojen tavoitteissa, meneillään olevat Vaasan tiepiirin, LH:n sekä Liikenneviraston rata- ja meriväylä hankkeet)

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen osuuden kasvu kaupunki/maaseudulla

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Joukkoliikenteen matkojen määrän kehitys ja kevyen liikenteen väylien määrän kehitys
- Joukkoliikenteen kysynnän kehittyminen paikallisliikennealueilla (Vaasa, Mustasaari ja Seinäjoki)
- Sääriskialueiden osuus tieverkostossa (%)

Strateginen tavoite III

Kehitetään alueen elinkeinotoimintoja sopeutumalla ilmastonmuutokseen, luonnon elinvoimaisuus ja ympäristöriskit huomioiden.

Edistetään tulvariskien hallintaa alueiden käytön suunnittelussa ja taataan yhtenäiset, laajat ja toimivat ekosysteemit. Ekosysteemien hiilensidontaa edistetään.

Keskeiset toimenpiteet

Maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa otetaan huomioon tulvavaara-alueet ja voimistuvat sään ääri-ilmiöt. Tulvariskien hallinnassa otetaan huomioon ja sovitetaan yhteen alueel-

linen vesienhoitosuunnitelma ja siihen sisältyvät toimenpideohjelmat. Kaavoissa sekä muussa alueiden käytön suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota ekologisten käytävien toimivuuteen ja jatkuvuuteen maa-alueilla ja vesistöissä. Metsien käsittelyssä hyödynnetään alueellisia suunnitelmia ilmastonmuutos huomioiden. Tuetaan maa- ja metsätalouden tuotantosuuntien suunnittelua muuttuviin sääoloihin mukautuen. Vesien hoidon toimenpideohjelmissa kiinnitetään hoitotoimissa erityistä huomiota koko valuma-alueen ja vesistöketjun toimivuuteen.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Hiilen sidonnan mittarihanke (uusi)
- Catermass-hanke (maaseudun kehittäminen happamalla sulfaattimaa-alueilla: yhteistyö B3)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Ekologisesti jatkumoksi kunnostettujen vesistöjen määrä ja pinta-ala (osa viranomais selvityksiä)
- Kasvavien ja terveiden metsien osuus (Valtakunnan metsien inventoinnin tulos)
- Tulvavaara-alueiden määrä ja pinta-ala ilmastonmuutosennusteissa (osa tulvariskeihin liittyvää viranomaistyötä)
- Vesienhoidon toimenpideohjelmien hankkeiden määrä, joissa ilmastonmuutos vaikuttavana tekijänä (osana vesienhoidon suunnittelua)

2.2.3. Toimintalinja B3: Ympäristönhoito, suoje lu ja tehokkuus

Strategiset tavoitteet I

Edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä, vähennetään jätteen määrää ja lisätään jätteen hyödyntämistä.

Keskeiset toimenpiteet

Luonnonsuojelualueverkon tunnettavuutta lisätään ja alueiden palveluvarustusta kehitetään luontoharrastuksen ja -matkailun tarpeisiin. Luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämishankkeita käynnistetään. Huomioidaan pohjavesialueiden suojelutarve maa-ainesten ottotoiminnassa ja edistetään vanhojen soranottoalueiden kunnostamista. Pyritään ohjaamaan turvetuotantoa ojitetuille tai muuten luonnontilansa menettäneille soille. Tarpeettomasti ojitettujen soiden ennallistamista edistetään. Energiantuotantoa ohjataan uusiutuvien energialähteiden ja jätteen hyödyntämiseen. Tästä hyvänä esimerkkinä on Mustasaaren rakenteilla oleva WestEnergy:n jätteenpolttolaitos. Edistetään neitseellisten rakennusmateriaalien korvaamista kierrätysmateriaaleilla. Alueen jätehuoltoa kehitetään Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelman (ELSU) mukaisesti. Edistetään ELYn vastualueiden sekä ELYn ja AVIn välistä yhteistyötä erityisesti jätehuollon kehittämisessä. Vuonna 2016 yhdyskuntajätteistä sijoitetaan kaatopaikoille enää korkeintaan 20 %.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Kaatopaikalle loppusijoitettava yhdyskuntajäte (Tonnia/vuosi sekä kg/asukas)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Suojeltujen alueiden pinta-ala ja palveluvarustuksen määrä (ha)
- Ennallistettujen soiden pinta-ala (ha)
- Uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta (%)
- Kaatopaikalle sijoitettavan yhdyskuntajätteen määrä, 75 000 tonnia/vuosi ja 170 kg/asukas/vuosi

Strategiset tavoitteet II

Jatketaan vesienhoitotyötä ja ympäristön tilan seuranta suunnitelmien mukaisesti

Keskeiset toimenpiteet

Läntisen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaan pohjautuvat kahdeksan vesienhoidon toimenpideohjelman julkaistaan ja käynnistetään niiden toimeenpano yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa mm. toteuttaen vesiensuojelu- ja vesistöjen kunnostushankkeita. Selvitetään purojen merkitystä vesiensuojelussa ja laaditaan purojen ja vesistöjen kunnostussuunnitelmia. Jokineuvottelukuntien ja -rahastojen toimintaa edistetään. Lisätään maatalouden ympäristötuen käyttöä ja vaikuttavuutta vesien tilan parantamisessa sekä pyritään vaikuttamaan ympäristötuen valtakunnalliseen kohdentamiseen siten että alueemme jokivarsistot ja kotieläinkestittymät tulevat huomioitua. Selvitetään pohjavesialueilla sijaitsevia riskikohteita ja uudet riskitoiminnot ohjataan pohjavesialueiden ulkopuolelle. Suojelusuunnitelmien laatimista pohjavesialueille edistetään. Lisätään ympäristön tilan seurannan vaikuttavuutta tehostamalla tiedotusta ja kehittämällä seurantaan vastaamaan vesienhoidon tarpeita, mm. varmistamalla laboratorion edellytykset laadukkaaseen ja tehokkaaseen toimintaan. Varmennetaan toiminnanharjoittajien tarkkailutulosten laatu ja arvioidaan siihen vaikuttavat tekijät. Ympäristötiedon ja -tietoisuuden tasoa nostetaan sekä edistetään eri toimijoiden yhteistyötä.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Kartoitetaan happamia sulfaattimaita ja kehitetään happamuuden hallintamenetelmiä osallistuen Catermass-hankkeeseen sekä
- Käynnistetään maaperän alueellisen happamuusstrategian valmistelu.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Teollisuuden ja energiatuotannon hiilidioksidipäästöt (tonnia/vuosi)
- Teollisuuden ja yhdyskuntien fosfori- ja typpikuormitus vesistöihin, **P** 55 tonnia/vuosi ja **N** 1 600 tonnia/vuosi
- Maatalouden fosfori- ja typpitase (kg/ha) Kyseistä asiaa ei maakuntatasolla mitata *ELY-keskuksen omat indikaattorit*
- Hyvässä tilassa olevien vesimuodostumien määrä
- Kartoitettujen happamien sulfaattimaiden pinta-ala (ha)
- Vesistöjen ravinne- ja metallipitoisuudet
- Kartoitettujen pohjavesialueiden määrä
- Vesistöjen kunnostamiseen saatu rahoitus (1000 €)
- Kunnostettujen vesistöjen määrä (ha)

Strategiset tavoitteet III

Tunnistetaan toimintojen ympäristövaikutukset ja riskit, vähennetään ympäristökuormitusta ja ehkäistään sen aiheuttamaa ympäristön pilaantumista.

Keskeiset toimenpiteet

Yhdennetään ja optimoidaan ympäristönsuojelun valvontamenettelyt. Valvontaa priorisoidaan ympäristöriskeiltään ja -kuormitukseltaan merkittävimpiin kohteisiin. Edistetään vaarallisten aineiden ja pienhiukkasten aiheuttamien riskien hallintaa.

Tunnistetaan toimenpiteitä varten haja-asutuksen jätevesikuormitukselle herkimmat alueet. Pohjavesien muodostuminen ja hyvä laatu turvataan tärkeillä ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla, mm. toteuttamalla pohjavedensuojeluhankkeita. Tehostetaan pohjaveden tilan seuranta.

Pilaantuneiden maa- ja vesialueiden puhdistamista edistetään ja rajoitetaan niistä aiheutuvia riskejä. Edistetään eri toimijoiden yhteistyötä ELY-keskusten alueen ympäristöpolitiikan hoidossa.

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Ympäristökuormituksen määrä
- Vaarallisten kemikaalien käyttömäärä

2.2.4. Toimintalinja B4: Luonnonsuojelu

Keskeiset tavoitteet

Luonnonsuojelun alalla Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristön keskeisenä tavoitteena on luoda edellytyksiä luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi ja luonnon tilan suotuisalle kehitykselle. Tarkoituksena on kehittää luonnonsuojelualueverkostoa ja tehostaa eliölajien suojelua. Tietopohjaa ja sen yhteiskäyttöä vahvistetaan. Toiminnassa pyritään laajaan yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa ja edistetään luonnonsuojelua osana alueen suunnittelua ja toimintaa.

Keskeiset toimenpiteet

Keskeisiä strategisia tavoitteita toteutetaan saattamalla loppuun luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000-verkoston toteutus. Natura 2000-alueiden hoidon ja käytön suunnittelua ja suojelualueiden hoitoa edistetään priorisointisuunnitelmien pohjalta. Ympäristö- ja metsätoimijoiden yhteistyönä kehitetään luonnonsuojelualueverkostoa sekä talousmetsien hoitoa vapaaehtoisuuteen perustuen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman 2008-2016 METSO:n mukaisesti. Maakuntakaavojen päivityksen yhteydessä laaditaan myös selvitys soidensuojelun täydennystarpeesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Niin ikään selvitetään maakuntakaavoihin ja yleiskaavoihin sisältyvät suojelualueva-
raukset sekä niiden toteuttamistarpeet ja edellytykset. Näiden toteutukseen panostetaan enemmässä määrin vasta vanhojen luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 –verkoston toteutustyon valmistuttua.

Eliölajien suojelua edistetään vuonna 2010 valmistuvan uhanalaistarkastelun ja kansainvälisten EY-velvoitteiden pohjalta. Päivitetään uhanalaisten putkilokasvien ja lintujen alueelliset priorisointisuunnitelmat. Kehitetään vieraslajien torjuntaa alueella selvittämällä lajien levinneisyyttä ja käynnistämällä torjuntahankkeita. Turvataan vuonna 2008 valmistuneen luontotyyppien uhanalaisuustarkastelun pohjalta alueen uhanalaisimmat luontotyypit mm. alueidenkäyttöhankkeita ohjaamalla. Erityispainopisteenä ovat pienvedet, suot, maankohoamisrannikon luontotyypit ja perinnebiotoopit. Viimeksi mainittujen hoitoa tehostetaan hyödyntämällä maatalouden ympäristökijärjestelmän mahdollisuuksia. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemahoitoalueiden perustamista tuetaan.

Merkittävät kehittämishankkeet

Hankkeiden, suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointia ja haittojen minimointia tehostetaan luonnon monimuotoisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Luontonäkökohdat pyritään saamaan mukaan suunnitteluun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Selvitetään, miten luontoon liittyvää osaamista ja tietopohjaa voidaan parantaa ja luontotietoa levittää tehokkaammin.

Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta kehitetään luonnonsuojelun ja luontomatkailun lippulaivaksi lukuisten toimijoiden yhteistyönä erilaisten hankkeiden avulla, mutta myös osana normaalia toimintaa.

Pyritään edistämään maamme toisen maisemanhoitoalueen Hyypänjokilaakson käyttö- ja hoitosuunnitelman toteutumista.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Suojeltujen alueiden pinta-ala
 - 1) Luonnonsuojelulain mukaan perustetut ja suojeluun varatut valtion alueet, 72 200 ha
 - 2) Yksityiset luonnonsuojelualueet, 31 300 ha
 - 3) Luontotyyppien rajaamispäätökset 50 ha
 - 4) Erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen rajaamispäätökset, 40 ha

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Metso-toteutus (ha)
- Natura-alueiden valmiiden hoito- ja käyttösuunnitelmien osuus tarpeesta (%)
- Hoidossa olevien perinnebiotooppien osuus tarpeesta (%)

2.2.5. Toimintalinja B5: Vesivarojen käyttö ja hoito

Strategiset tavoitteet

Vesivarojen käyttö ja hoito käsittää sekä vesistöjä että vesihuoltoa koskevia tehtäviä ja toimia. Painopistealueet molemmissa maakunnissa ovat:

- Varaudutaan tulvariskeihin laatimalla EU:n tulvadirektiivin vaatimat selvitykset ja suunnitelmat, määrittämällä vesistöistä johtuvia reunaehtoja maankäytön suunnitteluun sekä toteuttamalla asu- tuksen tulvasuojelua parantavia valtion osarahoitteisia hankkeita.
- Ylläpidetään toteutettujen ja käytössä olevien tulvasuojelujärjestelmien toimivuutta ja ajanmukai- suutta Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella sekä hoidetaan akuuttia tulvantorjuntaa yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.
- Parannetaan vesistöjen tilaa ja käytettävyyttä valtion osarahoitteisilla vesistökunnostuksilla.
- Kehitetään asiantuntijaohjauksella ja valtion rahoitustuella yhdyskuntien vesihuoltoa sekä paran- netaan vesihuollon toimintavarmuutta.
- Edistetään jätevesien viemärointiä ja yhteiskäsittelyn laajentamista.

Keskeinen toiminta

Laaditaan alustavat tulvariskiarviot ja nimetään niiden perusteella vesistöjä merkittäviksi tulvariski- alueiksi. Kuntien maankäytön suunnitteluun osallistutaan määrittelemällä vesistöjen lähialueelle tul- vien kannalta alimpia sallittuja rakentamiskorkeuksia. Hoidetaan toteutettujen tulvasuojelujärjes- telmiin liittyvää säännöstelyä, rakenteiden kunnossapitoa ja patoturvallisuutta Etelä- ja Keski- Pohjanmaalla sekä tulvien vaatimaa operatiivista tulvantorjuntaa. Toteutetaan tulvasuojelu- ja vesis- töjen kunnostushankkeita yhteistyössä kuntien ja hyödynsaajien kanssa.

Vesihuollon tehtäväalueella osallistutaan yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa laaja- alaiseen vesihuollon yleissuunnitteluun, jonka kautta nousevat esiin vesihuollon kehittämiseksi ja toi- mivuuden turvaamiseksi tarpeelliset hankkeet. Yhteistyössä kuntien kanssa tehtävien pohjavesialue- eiden rajausten tarkistusten sekä suojelu- ja kunnostussuunnitelmien laatimisen avulla turvataan pohjavesialueiden säilyminen tulevaisuudessakin vedenhankintaan soveltuvina. Edistetään taajami- en ja haja-asutuksen asianmukaista jätevesien käsittelyä. Ohjataan valtion rahoitustukea tavoittei- den mukaisten vesihuoltohankkeiden toteutukseen.

Merkittävät kehittämishankkeet

- Vesistöjä koskevassa toiminnassa keskeisimpinä kehittämishankkeina voidaan pitää valtion vel- voitteena olevien, toteutettujen tulvasuojelujärjestelmien ylläpitoedellytysten varmistamista (Ete- lä- ja Keski-Pohjanmaa) sekä tulvariskien hallintaan tähtäävän EU:n tulvadirektiivin toimeenpa- noa.
- Vesihuoltotehtävissä keskeisimpiä kehittämishankkeita ovat vesihuollon alueellisissa yleissuun- nitelmissa esiin nousseiden vesihuoltohankkeiden toteuttaminen. Näistä hankkeista kiireisin on ”Kovjoki-Pedersöre-Ähtävä-Piestarsaari-Kruunupyy yhdysvesijohdot ja siirtoviemärit” Pohjan- maalla.

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- EU:n tulvadirektiivin edellyttämien alustavien tulvariskiarvioiden valmiusaste (%)
- Tulvavahinkojen määrä (1000 €)
- Toteutettavien tulvasuojelu- ja kunnostus- ja vesihuoltohankkeiden investoinnit/vuosi (1000 €)
- Viemäriverkostoihin liittyneiden kiinteistöjen osuus (liittymä-%)
- Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien kattavuus (%)

3. TOIMINNALLINEN TULOKSELLISUUS

3.1. PAINOPISTE C: ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSTEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

3.1.1. Toimintalinja C1: Toiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen

Keskeiset tavoitteet

Tavoitteena on, että ELY-keskuksen toimintaa kehitetään asiakaslähtöisesti niin, että toiminnan lopputulokset vastaavat mahdollisimman hyvin kansalaisten ja elinkeinoelämän tarpeita. Asiakaslähtöisyyttä on se, että täytetään asiakkaan tarpeet ja huomioidaan asiakkaiden näkökulma organisaation toiminnassa ja johtamisjärjestelmässä. Asiakkaiden tulee löytää ELY-keskuksen palvelut helposti ja hahmottaa sen toiminnot alueellaan. Kaikkien vastuualueiden tulee tunnistaa oma roolinsa tuotettavista palveluista ja vähentää toiminnan päällekkäisyyksiä toiminnan tuottavuuden lisäämiseksi. Tunnistetaan ne palvelut ja toiminnot, joissa asiakas voi saada parempaa palvelua yhdistämällä eri vastuualueiden palveluja. Palvelut tuotetaan yhä useammin sähköisessä muodossa.

ELY-keskuksen tulee näkyä yhtenäisenä toimintana asiakasrajapinnassa. Asiakas- ja sidosryhmäviestintä tulee olla aktiivista ja yhtenäistä. Määritetään yhteiset asiakkuudet ja tarjoomat. Käynnistetään ELY-keskuksia yhdistävä yhteinen asiakkuusprosessi. Huomioidaan kaksikielisyys ja kolmella paikkakunnalla toimiminen palvelujen organisoinnissa. Lisäksi tulee huomioida se, että liikennevastuun alueen asiakaspalvelu on keskitetty Pirkanmaan ELY-keskukseen.

Keskeiset toimenpiteet

Toiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen huomioidaan strategisessa suunnittelussa, johtamisessa, toiminnan organisoinnissa ja palveluissa. Nykyisten hallinnonalojen asiakkuusstrategiat ja asiakkuustoiminnot yhteensovitetaan asiakkuusprosessissa sekä laaditaan tarvittaessa Etelä-Pohjanmaan ELYn yhteinen asiakkuusstrategia. Henkilöstön osaamista kehitetään yhteisessä asiakkuusajattelussa.

Huolehditaan kattavasta ja yhteneväisestä ulkoisesta asiakasviestinnästä. Asiakaslähtöisyys ohjaa ELY-keskuksen viestintää tasa-arvoisesti. Sisäinen viestintä tukee asiakaspalvelua ja yhtenäistä toimintakulttuuria.

Asiakaspalveluiden hoitamisessa korostetaan monikanavaisuutta. Henkilökohtaiseen asiakaspalveluun on riittävästi resursseja. Asiakaspalvelun ns. front-toiminnot on yhteisesti määritelty ja organisoitu. Toiminnan organisoinnissa on huomioitava tilanne, jossa ELYn toimintaa on usealla eri paikkakunnalla. Kaksikieliset palvelut kattavat koko palvelutarjooman. Puhelinjärjestelmät ja asiakashallintajärjestelmät tukevat asiakaslähtöisen toiminnan kehittämistä.

Virasto varautuu arvioimaan omia palveluja TEMn sähköistämissuunnitelman vaatimusten mukaisesti.

Merkittävät kehittämishankkeet

Kehittämistyössä huomioidaan valtakunnallisen asiakkuustyöryhmän työn tulokset ja linjaukset sekä valtakunnallisten toimijoiden tavoitteet. ELYn asiakkuusprosessissa määritellään asiakkuustyön lähiajan tavoitteet (asiat ja toiminnot, joissa tulee edistyä ensimmäisenä toimintavuotena) ja pidemmän aikavälin tavoitteet. Kehittämistyössä on huomioitava se, että monet asiakkuustyön kehittämiskohteet vaativat valtakunnantason päätöksiä ja ratkaisuja mm. asiakkuudenhallintajärjestelmien yhtenäistäminen, yhteisten työkalujen (ohjelmat, tietokannat) kehittäminen jne. Etelä-Pohjanmaan

ELYssä keskitytään ensi vaiheessa niihin prosesseihin ja toimintoihin, joihin voidaan vaikuttaa omalla toiminnalla.

ELYn yhteisenä kehittämishankkeena tunnistetaan yhteisiä asiakkuuksia ja mietitään miltä osin näille asiakkaille saadaan lisäarvoa yhtenäistämällä palveluprosessia. Lisäksi kehitetään henkilöstön osaamista asiakkuusasioissa.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Asiakastyytyväisyys (laatuarvosana)
 - Asiakastyytyväisyys ei laske suhteessa ELYn yhdistyvien viranomaisten aiempien asiakastyytyväisyystutkimusten tasosta (2009). Etelä-Pohjanmaan TE-keskus 8,2 (kokonaistyytyväisyys asiakassegmenteittäin, kouluarvosana), ympäristökeskus ei ole tehnyt vastaavia selvityksiä, tiehallinnon osalta, tyytyväisyys tieverkon kuntoon ja tilaan; talvi 3,3 ja kesä 3,4 (asteikko 1-5).
- Uusien yhteisten asiakaspalveluprosessien määrä (kpl)
 - Tunnistetaan ja määritellään yhteiset asiakkaat.
- Tunnistetaan ja määritellään yhteiset asiakkuudet (kpl)
ELY-keskuksen omat indikaattorit
- Vastuualueiden yhteiset hankkeet (kpl)

3.1.2. Toimintalinja C2: Yhteistyö maakunnan liittojen, AVI-virastojen ja muiden sidosryhmien kanssa

Yhteistyöstä ELYjen kesken on säädelty valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista.

Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi Etelä-Pohjanmaan ELYn ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen sekä liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueen palveluja hoidetaan päätoimipaikan ohella myös Pohjanmaan ELYn toimialueella Vaasassa. Muu toimipaikka on myös Kokkolassa. Keski-Pohjanmaan maakunnan ympäristö- ja luonnonvara-asioita sekä liikenne- ja infra-asioita hoidetaan Etelä-Pohjanmaan ELYstä. Pohjanmaan ELY vastaa Keski-Pohjanmaan elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri –vastuualueen tehtävistä. Pohjanmaan ELY vastaa kalatalousasioista ja koordinoi maahanmuuttoasioita Etelä-Pohjanmaan ELYn toimialueella. Lisäksi Pohjanmaan ELY hoitaa kirjastoasiat, liikunta-asiat ja nuorisoasiat Etelä-Pohjanmaalla. Varsinais-Suomen ELY hoitaa oppilaitosten perustamishankkeiden rahoitukseen liittyvät asiat ja Pirkanmaan ELY hoitaa maanteiden hoidon alueurakoiden kilpailuttamiseen ja hankintapäätöksiin liittyvät tehtävät Etelä-Pohjanmaan ELYn toimialueella. Kehitetään alueellisen taidehallinnon vaikuttavuuden lisäämiseksi yhteistyötä alueellisen taidetoimikunnan ja maakunnan liittojen sekä keskeisten alueella olevien taidelaitosten kanssa.

Maakuntien liittojen kanssa yhteistyö on tiivistä ja jatkuvaa erityisesti ennakkointityössä, maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman valmistelussa sekä ELYjen strategisten tulossuunnitelmien valmistelussa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) kanssa yhteistyötä tehdään erityisesti Etelä-Pohjanmaan ELYn ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen ja AVIn ympäristölupavastuualueen välillä. Yhteistyö painottuu erityisesti ympäristölupahakemuksista annettavien lausuntojen antamiseen. AVIn vastuu varautumisasioista edellyttää yhteensovittamista valmiussuunnittelussa Etelä-Pohjanmaan ELYn eri vastuualueiden kanssa.

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus on integroitu strategisen tulosohjausprosessin kautta mukaan Etelä-Pohjanmaan ELYn työryhmätyöskentelyyn. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen johtaja osallistuu

asiantuntijajäsenenä johtoryhmän työskentelyyn, kun käsitellään asioita, jotka koskevat metsätaloutta.

Etelä-Pohjanmaan ELYn käynnistysvuoden haasteena on tulosohjausprosessin tuloksena syntyneiden poikkihallinnollisten tiimien toiminnan vakiinnuttaminen osaksi toimivaa suunnittelu- ja seuranta-järjestelmää.

Etelä-Pohjanmaan ELYn kaikki vastuualueet yhdessä järjestävät yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa kuntapäivän, jossa esitellään ELYn mahdollisuuksia tukea kuntien kehittämistoimintaa ja kuullaan kuntien odotuksia ELYn toiminnan suhteen.

3.1.3. Toimintalinja C3: Johtaminen ja toimintakulttuuri

Strategiset tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan ELYn johtamisen ja toimintakulttuurin suurin haaste nousee sen haastavasta rakenteesta: keskus toimii kahdella kielellä kolmen maakunnan alueella; sillä tulee olemaan henkilöstöä kolmella paikkakunnalla. Useampi toimipaikka mahdollistaa asiakaslähtöisen palveluprosessien kehittämisen. Palvelutarjonta voi tapahtua asiakkaan kannalta joustavasti ja myös kielipalveluita voidaan huolehtia.

Johtamisen strategisena tavoitteena on varmistaa, että se lisää arvoa, mitä ELY-uudistuksella tavoitellaan aluekehitystyölle, asiakaspalvelulle ja tuottavuudelle myös käytännössä saavutetaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ELY kykenee kasvamaan neljästä itsenäisestä virastosta yhdeksi, toimintakulttuuriltaan yhtenäiseksi ja vastuualueiden rajat ylittävää yhteistyötä tekeväksi virastoksi.

Keskeiset toimenpiteet

ELYn käynnistäessä toimintansa vuoden 2010 alussa tulee pitää huolta siitä, että perustoiminnot jatkuvat häiriöttä myös kiivaimmassa muutosvaiheessa. Tämä tarkoittaa mm sitä, että muutoksen toimeenpanoon ei sidota sellaisia resursseja, jotka tarvitaan toiminnan häiriöttömän jatkuvuuden turvaamiseen.

ELY ohjaus- ja johtamisjärjestelmä rakennetaan niin, että se mahdollistaa samassa prosessissa työskentelevien sijoittumisen eri paikkakunnille. Tämä edellyttää prosessien tarkkaa määrittelyä, selkeitä prosessien omistajuuksia sekä verkkotyöskentelyn tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Henkilöstöpoliittisesti tärkeä tavoite on toimipaikkojen toiminnallisen kokonaisuuden kehittäminen.

Yhteisen toimintakulttuurin luominen tapahtuu johdon ja henkilöstön avoimella yhteistyöllä. Kehittämistyössä sekä ELY-keskuksen toiminnan käynnistämiseksi ja tuottavuusohjelman toteuttamisessa turvataan henkilöstön vaikutusmahdollisuudet yhteistoiminnan ja osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla.

Liikenne- ja ympäristövastuualueilta ovat edustajat Pohjanmaan ELYn johtoryhmässä.

Merkittävät kehittämishankkeet

ELYn johtamisen ja uuden toimintakulttuurin syntymistä tuetaan valtakunnallisen muutostukihankkeen resurssein. Erityinen paino on johtoryhmätyöskentelyn kehittämisessä, henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen tukemisessa sekä matriisimaisen toimintatavan juurruttamisessa. valtakunnallista muutostukihanketta täydennetään keskuksen omilla kehittämistoimenpiteillä.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Uusien yhteisten palveluprosessien määrä (kpl)

- Vastuualueiden yhteiset hankkeet (kpl)

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Henkilöstöbarometri, ELYn kaikki vastuualueet 3,3 ja TE -toimistot 3,4 (asteikolla 1-5)
- Esimiesbarometri

4. HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Strategiset tavoitteet

ALKU – hankkeen uudistuksen seurauksena syntyy haasteita sopeutua uuteen organisaatiokulttuuriin, sekä viraston kaksikielisyyteen, erilaisiin työskentelytapoihin ja mahdollisesti uusiin tehtäviin ja uuteen johtamistapaan. Muutoksessa on tärkeää ylläpitää tunnetta työn hallinnasta ja työssä jaksamisesta.

Keskeiset toimenpiteet

Yhtenä tärkeimpänä peruspilarina henkilöstön työssä jaksamisessa on esimiestyön laatu. Esimiestyön terävöittäminen laaditaan yhteiset pelisäännöt ja järjestetään säännöllistä esimieskoulutusta. Kehityskeskusteluissa käydään läpi henkilöiden työmäärien sopivuus, työn sisältö ja osaamisen hallinta. Tämän perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin töiden uudelleen järjestelyjen, koulutuksen, työpari- /sijaisuustoiminnan syventämisen ja perehdyttämisen avulla. Suunnitelmien toteutumista seurataan säännöllisesti. Etätyömahdollisuutta ja videoneuvotteluja hyväksi käyttäen pyritään välttämään ylipitkiä työpäiviä ja -matkoja.

Toimittaessa usealla paikkakunnalla, viestinnän merkitys tulee korostumaan. Sisäisen yhteistyön toimivuuden varmistamiseksi laaditaan yhteiset pelisäännöt asioiden tiedottamisessa. Tiedotuksen tarkoituksena on jakaa tietoa viraston toiminnasta, toimintaperiaatteista sekä henkilöstön oikeuksista ja velvollisuuksista. Toisaalta tiedotuksella pyritään tutustuttamaan henkilöstö työtovereihin ja heidän tehtäviinsä. Intranetin rooli tiedonvälityskanavana on merkittävä, mutta tiedon ja ennen kaikkea viraston yhtenäisyyden turvaamiseksi luodaan menettelytavat säännöllisille yksikkökokouksille, jolla varmistetaan tasapuolinen tiedonjako eri toimintayksiköissä.

Yhteisen organisaatiokulttuurin luomiseksi ja hyvinvoinnin varmistamiseksi korostetaan henkilöstön omaa osuutta työhyvinvoinnin varmistamisessa. Järjestetään tilaisuuksia, joissa korostetaan työyhteisötaitojen merkitystä ja omaa vastuuta työhyvinvoinnin syntymisessä ja toisaalta yhteisiä informaatio- ja virkistystilaisuuksia yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Henkilöstön muutosturvassa otetaan huomioon VM:n päätös 10/2007. Mahdollisissa uudelleen sijoittamisissa avustamaan on nimetty muutoskoordinaattori.

Merkittävät kehittämishankkeet

Viraston sisäisen vuorovaikutuksen ja henkilöstön työtä tukevan toiminnan ja henkilöstön työkyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi toteutetaan Kaiku-kehittämishanke.

Hanke sisältää ensimmäisessä vaiheessa organisaatiomuutoksen tuen, toisessa vaiheessa henkilöstön urasuunnittelun tuen ja kolmannessa vaiheessa työhyvinvoinnin kehittämisen ja muutoksen kohtaamisen. Kohderyhmä on Etelä-Pohjanmaan ELYn ja TE-toimistojen henkilöstö.

Keskeiset valtakunnalliset ohjausindikaattorit

- Henkilöstön työtyytyväisyyden tilaa mitataan vuosittain työtyytyväisyysbarometrilla (VMBaro)
- ELY – vastuualueiden henkilöstön kokonaistyötyytyväisyyden tasoksi asetetaan nykytaso

ELY-keskuksen omat indikaattorit

- Henkilöstöbarometri
- Esimiesbarometri

5. RESURSSIT

Elinkeino, työvoima, osaaminen ja kulttuuri (ETOK)

Elinkeino, työvoima, osaaminen ja kulttuuri (ETOK) -vastuualueen osalta tuottavuusvähennys on 1,5 htv vuonna 2010 ja 1,4 htv vuonna 2011. Tuottavuustavoitteiden kohdistumista ei tässä vaiheessa ole erikseen pohdittu.

ETOKin osalta yhteisiin resursseihin on kohdistettu toimintamenomäärärahoilla palkattuna olevia henkilötyövuosia **23,5 htv**. Henkilötyövuodet jakautuvat seuraavasti:

- strategiayksikkö **7 htv**, lisäksi 1 htv projektissa ja 4 htv teknisellä tuella
- asiakkuuspäällikkö **1 htv**, oman toimen ohella 0,6 htv (asiakkuusvastaavia)
- hallintoyksikkö **10 htv**, lisäksi vastuualueilla tehtäviä hoitaa 1 htv
- maksatus- ja varmennusryhmä **5,5 htv**, lisäksi teknisellä tuella, ESR- ja EAKR-rahoilla palkattuja 2,5 htv.

ETOKille ministeriön esittämä toimintamenomääräraha vuodelle 2010 ei tule riittämään. Lisäkustannuksia aiheuttavat asiakkaiden informointi ja viestintäkulut sekä uuden viraston toiminnan käynnistämiskustannukset (kaksikielinen virasto). Erilaiset sopimusten yhtenäistämiset (työterveyshuolto, ateriaedut jne.) kasvattavat kustannuksia ja puhelinoperaattorin vaihto edellyttää puhelinten vaihdon ainakin älypuhelimia käyttävien kohdalla. Verkostomainen yhteistyö Seinäjoen, Vaasan ja Kokkolan kanssa kasvattaa myös matkakuluja.

Toimitila-asia ETOKin osalta on vielä ratkaisematta. Mikäli muutto vuoden 2010 lopulla toisiin tiloihin toteutuu, nousevat vuokratkustannukset pelkästään ETOKin käyttöön suunniteltujen tilojen osalta noin 105.000 eurolla/vuosi. Lisäksi muutosta aiheutuu kertaluonteinen isompi kustannuserä kalustehankintoihin.

Ylimääräisiin kuluihin on arvioitu tarvittavan vuonna 2010 arviolta 75.000 euroa ja vuonna 2011 noin 225.000 euroa, mikäli toimitila-asia ratkeaa niin, että nykyisistä tiloista muutetaan.

Liitteessä 6 ETOK-vastuualueen toimintamenoista yhteisiin toimintoihin on kohdistettu 1.360.000 euroa vuodelle 2010 ja 1.330.000 euroa vuodelle 2011.

Liikenne- ja infrastruktuuri (LI)

LI-vastuualueen osalta tuottavuusvähennys on 3 htv vuonna 2010 ja 2,5 vuonna 2011. ELY tuottavuustavoitteiden kohdistumista ei ole tiedossa.

LI-vastuualueen yhteisiin resursseihin kohdistetaan alustavasti **4,0** henkilötyövuotta. Jako eri toimintoihin sekä vastuualueelta yhteisiin palveluihin tehtävä työmäärä tarkentuvat myöhemmin organisaation tarkentuessa.

Kaikki hallintoyksikköön annettavat resurssit tulevat tiepiiristä. Lääninhallituksen liikenneosastossa ei ole hallinnon resursseja luovutettavissa.

Toimiminen kahdella paikkakunnalla aiheuttaa toimintatavan kehittämisestä huolimatta alussa ylimääräisiä kustannuksia ja ajanhukkaa. Ylimääräisten kulujen arviointi on vaikeaa, mutta varmaa on, että se luo lisäkustannuksia matkakulujen, ylimääräisen työajan tai oman toiminnan oston muodossa.

Vuokratkustannuksiin tulee muutoksia vain Seinäjoen toimipisteessä työskentelevien osalta.

Asiakkaiden info-kulujen emme katso olevan merkittäviä LI-vastuualueen osalta.

ELY-viraston alkuvuosina LI-vastuualue joutuu käyttämään osin päällekkäisiä järjestelmiä (ELY- ja LIIVI-yhteensopivat järjestelmät), joiden ylläpito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia.

Lisäkustannuksiksi on alustavasti arvioitu noin 100.000 € vuosittain 2010 – 2011.

Liitteessä 6 liikenne- ja infrastruktuuri – vastuualueelta yhteisiin toimintoihin on kohdistettu alustavasti 180.000 euroa vuodelle 2010 ja 2011

Ympäristö- ja luonnonvarat (YL)

Ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueella tuottavuusvähennys on vuonna 2010 yhteensä 7,7 htv ja vuonna 2011 yhteensä 7,8 htv. Eläköityminen on tuottavuusohjelmakiintiön kanssa samaa luokkaa, joten, jokainen eläköitymisen kautta vapautuva virka tullaan lakkauttamaan.

YL:n osalta yhteisiin resursseihin toimintamenomäärärahoilla palkattuna olevia henkilötyövuosia 16,5 henkilötyövuotta seuraavasti:

- strategia-asiat 0,6 htv
- maksatusasiat 1,0 htv
- hallintopalvelut
 - o talouspalvelut 4,2 htv
 - o henkilöstöpalvelut 3,9 htv
 - o virastopalvelut 6,3 htv
 - o yleishallinto 0,5 htv

YL-vastuualueellakin joudutaan määrärahojen niukkuuden takia selvittämään myös erikseen mahdollisuuksia toimintamenojen rakenteellisiin korjauksiin.

Erikoistumistehtävät

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen viestinnässä hoidetaan valtakunnallista tehtävää ympäristöhallinnon yhteisessä verkkopalvelussa, noin 2 henkilötyövuotta. Tehtävät ovat alueverkkotoimittajan tehtävät (opastus, koulutus, neuvonta, sisällöntuotannon ohjeistaminen aluehallinnolle), lupaosiovastaavan tehtävät (osion koordinointi, kehittäminen ja ylläpitäminen sekä sisällöntuotannon ohjeistaminen), suomi-ruotsi-suomi käännökset verkkopalvelun yhteistä osiota varten, ruotsinkielisen verkkopalvelun kehittämistä.

6. MUITA HUOMIOITA

Maakuntien liittojen esitykset

Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien liitoilta on pyydetty lausuntoja tulossopimusesitykseen sen eri vaiheissa. Viimeisin lausuntopyyntö lähetettiin 18.12.2009. Lausunnot on huomioitu tässä asiakirjassa ottaen huomioon tulosasiakirjan strateginen luonne ja se, että yksityiskohtaiset hankkeet ja substanssimäärärahat sovitaan ELY-keskuksen ja ohjaavien ministeriöiden välisissä toiminnallisissa tulossopimuksissa.

Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus korostaa lausunnossaan sitä, että ELYn strategisen tulosesityksen ja maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman toteutumisen seuranta saataisiin yhdeksi prosessiksi. Lisäksi maakuntahallitus kiinnitti huomiota siihen, että perustienpidon määrärahat ovat täysin alimitoitettu. Hajanaisesta yhdyskuntarakenteesta johtuen toimivalla tieverkostolla on maakunnassa erityisen suuri merkitys.

Pohjanmaan liitto korostaa lausunnossaan sitä, että strategisessa tulossopimusesityksestä ei esitetä riittävästi toimenpiteitä kaksikielisten palvelujen turvaamiseksi.

Keski-Pohjanmaan liitto muistuttaa lausunnossaan sitä, että heidät kutsuttiin Etelä-Pohjanmaan ELYn muutosryhmän työskentelyyn vasta sen loppuvaiheessa. Maakunnan liitto pitää myös tärkeänä säilyttää Kokkolan toimipiste ja työpaikat valtion tuottavuusohjelmasta huolimatta. Lausunnossa todetaan myös, että painopisteen B: Ilmastomuutoksen hillintä ja kestävä kehityksen edistäminen toimintalinjakohtaiset tavoitteet tulisivat olla linjassa kansallisen lainsäädännön kanssa.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus laatii seuraavat toiminnalliset tulostavoiteasiakirjat (ohjeet)

- Ohje elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminnallisten tulossopimusten laatimiseksi 2010 työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys-, yrittäjäys-, ja innovaatiopolitiikan alueella. 1924/051/2009. Työ- ja elinkeinoministeriö 26.6.2009.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminnallisten tulossuunnitelmien 2010 laatiminen työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys- ja yrittäjäyspolitiikan alueella. 1924/051/2009. Muutos 19.8.2009.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminnallisten tulossuunnitelmien 2010 laatiminen työ- ja elinkeinoministeriön innovaatiopolitiikan alueella. 1924/051/2009. Täydennys 11.09.2009.
- Tulossuunnitteluohje 2010 ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri –vastuualueelle. Tiehallinnon sisäisiä julkaisuja 27/2009.
- ELYn ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueen toiminnalliset tulossopimukset. YM3/211/2009. Ympäristöministeriö 12.6.2009.
- Eviran tehtävät: Eviran toimialan valvontatavoitteet ELYille vuodelle 2010 sekä valvonnan raportointi vuoden 2009 tavoitteiden osalta. 4725/0000/2009. Evira 17.6.2009.
- Lisäksi Maaseutuvirasto tekee Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa maksajavirastosopimuksen, joka ei ole toiminnallinen tulossopimus vaan kuvaus delegoidun tehtävän hoitamisesta. Maaseutuvirasto tulee lisäksi lähettämään ohjeet valvonnan yleissuunnitelman laatimiseksi.

7. RAPORTOINTI JA SEURANTA

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen strategisen tulossuunnitelman laatimiseksi asetettiin kesäkuussa 2009 valmistelevia työryhmiä. Painopisteiden mukaiset, toimintalinjakohtaiset valmistelevat työryhmät koostuivat Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen, Länsi-Suomen lääninhallituksen, Länsi-Suomen ympäristökeskuksen, Tiehallinnon Vaasan tiepiirin sekä Etelä-Pohjanmaan liiton edustajista. Joissakin toimintalinjoissa edustettuina ovat lisäksi Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus, Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan TE-keskus. Näitä perustettuja työryhmiä, tiimejä on tarkoitus hyödyntää strategista tulossopimusta tarkistettaessa, seurataessa ja siitä raportoitessa. Tulossopimuksen eri osa-alueille on nimetty vastuuhenkilöt.

Tulossopimuksen toteutusta seurataan neljännesvuosittain laadittavien johdon raporttien avulla. Katsauksia tullaan käsittelemään ELYn johtoryhmässä sekä suunnitteluprosessissa syntyneissä toimintalinjakohtaisissa tiimeissä.

Tulossopimuksen seurannan tehostamiseksi kehitetään valtakunnallisten ohjausindikaattoreiden lisäksi omia mittareita ja seurantamenetelmiä.